

SUNS UN KAĶE

DARBO BĒRNU PASAKA PIECOS CĒLIENOS

Vecis suns MIRA KRANČIS KAKLĒKUMPS

Vecis kaķis PĒLIS ČAČKA

Jacups suns PĒLISČAČKA, suns ČĒPČĒPČ, suns ČĒPČ
ČĒPČ, suns ČĒPČČĒPČ

Jacups kaķis LĪVĒKUMPS, suns TAMBUKA, vecis kaķis
PĒLIS ČAČKA

LAPSA MĪKSTĪNĀ, lūgums un lūgums atkal

VECĀ ZĀRĒ, suns lūgums, pēdējais un lūgums
atkal

Vecis suns GARĀVAISKRĒPIS

VISVĒRĀNIS SUNS, lūgums un lūgums atkal

VECĀ KAĶIS MĀCĪTĀJIS, suns un MĪRIS

Jacups kaķis ČĒPČČĒPČ ČĒPČ

LĪČIS

VEKIS

KĀČKA, lūgums

VĀRMA, lūgums

MĀKĶIS, lūgums

KOVĒRĒS, lūgums

VECĀIS ZĀRĒ, suns lūgums

ĀZĪS, suns lūgums, lūgums un pēdējais lūgums

Peters cara, tal uteraj?
Cik bis ligi face vort?
Cameo mana biter iano,
Ka no itrae celea haviat
Sua vort?

STUVA
SUNS UN KAKE

BIRNU PASAKA PICEOS CELENOZ
Sua vort?

DARBOJAS

Vecais suņa tēvs KRANCIS KAKLĀKLUPIS

Vecā kaķe PEĻU GANE

Jaunais suns RAUJRIKLIS, saukts DĒMONS, suņa tēva
Kranča Kaklāklupja dēls

Jaunā kaķene LŪPLAIZITE, saukta TAMĀRA, vecās kaķes
Peļu ganes meita

LAPSA MĪKSTMELE, preciniece un tiesas aizstāve

VECĀ ZAKENE, Sila krodziniece, preciniece un kāzu riko-
tāja

Vecais suns GARGABALSKRĒJĒJS

VISVECĀKAIS SUNS, kurš aizmirsis savu vārdu

VECĀ KAĶE NAGATURE, saukta arī Natu

Jaunais runču kavalieris GARŪSIS

LĀCIS

VILKS

ŽAGATA, kāzu rikutāja

VĀRNA, talceniece

STĀRKIS, talcenieks

KOVĀRNIS, ķesters

VECAIS ZAĶIS, savas sievas palīgs

ĀZIS, savas taisnības aizstāvis un pašieceltais kāzu ziņģis

CĪRULĪTIS, aldaris un dziedonis

LAKSTĪGALA, dziedone, kura nedabū dziedāt

BEZDELĪGA, ķēķameita

VĀVERĪTE, galda slaucītāja

ZĪLĪTES, izēdājas, apēdamas

PIRMAIS JAUNAIS KAKĒNS, ratuvilcējs

OTRAIS JAUNAIS KAKĒNS, ratuvilcējs

PIRMAIS SUNS — suņa tēva pretinieks

OTRAIS SUNS — suņa tēva pretinieks

ĀPSIS, tiesas izpildītājs

KLIBAIS SUSURINŠ, tiesas ziņnesis

SUŅU RADI

KAĶU RADI

Kāzu viesi un talcenieki, māju un mežu kustoņi,
putni, kaķu un suņu bērni un citi

Notikumu laiks — katrs

Notikumu vieta — katra

PROLOGS,
RUNĀTS UZ SKATUVES

Kā suns ar kaķi sadzīvo,
Jums labi zināms, —
Kad ienaidis cēlies? kā? par ko?
Tas vecās pasakās ir minams.

5 Bet vai jūs zināt,
Ka ķildas izlīdzināt
Bij centieni —
Un ļoti nopietni?

Par to gan nezin stāstīt
10 Vecās pasakas, —
Nu, tad pienākas
Jaunām par to klāstīt.

Mūžam mīloša sirds
Un mēness, kas maigi mirdz, —
15 Tie pirmie pret naidu cēlās,
Jo miera laimi tie tik vēlas.

Peļu gane un Krancis domā
Ciltis saistīt ar precībām;
Lapsa nāk precnieces lomā
20 Uz kāzu svinībām.

Bet, kad jūs nu gribat zināt,
Vai izdevās naidu izklīdināt,
Tad nākat šurp skatīties!
Jūs dabūsat pasmieties,

25 Cik grūti suņiem — kaķiem saprasties,
Cik viegli ļaudīm mūža mieru nodibināt,
Nu, priekšgars, vaļā sedzies,
Suņu un kaķu sadzīvē redzies!

Nosaukums: Kopoti raksti. 13.sējums;

Izdošanas datums: 1981;

Autors: Rainis, Jānis;

PIRMAIS CĒLIENS

Nakts. Mēness, liels un tuvu pie apvār-
šņa, vāju gaismu. Pagalms. Zems būdas
jumts vienā pusē, augsts nama jumts
otrā pusē. Reti koki, melni pret apvār-
šni. Visapkārt kluss.

1871
1872
1873
1874

1875
1876
1877
1878

PIRMAIS CELLIENS

1879
1880
1881
1882

Pirmais skats

Uz sunubūdas jumta tup **Suns**. Pretī uz nama jumta — **Kaķe**.

KAĶE

(Klusu balsi — sēri dziedoši runā, lūkodomās mēnesī.)

- A—i! a—i! mēnestiņi,
30 Tavu bālu spīdumiņū!
Vai tu manis iežēloji,
Ka es viena pasēdēju?

(Pieceldamās un nemierīgi apkārt lūkodomās.)

- Nau man biedra, nau man drauga,
Kas man laiku pakavētu,
35 Kas man līdzās pasēdētu,
Aiz austiņas pakasītu.

(Atkal bēdīgi aptupdamās.)

- A—i! a—i! garas naktis,
Bez miedziņa sasēdētas: —
Debess tālēs mans draudziņis,
40 Neredzētis, nedzirdētis!

(Otrā pusē pagalamam uz būdas jumta.)

SUNS

(Pacēlis galvu, gāudo pret mēnesi.)

- Ū—u! ū—u! mēnestiņu,
Tavu šķību sumpurniņu!
Ko tu šķiebies, ko tu viebies,
Ka man vienam dziedāt tika?!

(Dusmodamies.)

45 Vau! vau! — Vau! vau! — Ko tu stāvi?
U—u! u—u! — Vai tu iesi?
Vienam bija gari laiki,
Tu jau laiku nekavēsi.

(Saceļas uz gaudošanu.)

Saukšu biedri, — ū—u! vau! — vau!
50 Atsaucaties, suņu brāļi!
U—u! — Vau! vau! Vau! — vau!

KAĶE

(Smalkā balstiņā, aizvainota un ķircinoša.)

Kas tik rupjus aurus laida?
Nedod miera ij ne nakti,
Kad pēc ikdienības troksņa
55 Klusam ideālam ļaujtos.

SUNS

Jaunkundz, neņemāt man ļaunā!
Es tik laidu rudens aurus
Kā jau visi tautas dēli,
Kad tie aicin' meitas precēt.

(Noklepojas un, kad redz, ka viņa runa nau ļaunā uzņemta, turpina sarunu drošāki.)

60 Jaunkundz, jūs — es redzu — viena,
Piedāvājos jums par draugu.

KAĶE

Kas jūs man par draugu esat,
Jums tik rupja, resna rikle!
Ejat jūs pie vilku meitām,
65 Kopā kautat, pagaudojat.
Mēs, lūk, smalkas kaķu meitas,
Mums tik draugi dieva dēli.

SUNS

Dieva dēliem, pārkonddēliem,
Tiem gan stipras pārkonbalsis,
70 Tā es arī stipru balsi
Kā jau vīrs un sargs, un aizstāvs.
Jums nu gan ir maīga, salda
Balstiņa kā zīda dziedziņš!

KAĶE

Taisnība, sak, mūsu runčiem,
75 Ij kad tie kā lauvas rūko,
Ir tik sievietīgas balsis.

BALSIS

(Kā no kaķiem, kas nau redzami, draudoši.)

— Pagaidi!
— Tu mūs nopelsi!
— Kodīsim tavu sumpurni!

KAĶE

80 Šķic!

SUNS

(Uz kaķi.)

Ā, kas bij tur?

KAĶE

Nieki! nieki!
Sarāju tos kaķu mēlē.
Bet no jums gan bail man metas,
85 Kad jūs uzrēcat tik nikni,
Tā ka nodreb jumta skaidas.

SUNS

Nu, pret jums jau niknis ne'smul!
Maiga jūs kā mēness stariņš,
Ij vēl maigāka jums dvēse,
90 Kas tik daiļi dzejā dvesa.

KAĶE

Jā, jūs vīrišķīgs un stipris,
Reizē veiklis kavalieris, —
Kā jūs protat dāmām glaimot,
Ne tik banāli kā runči!

SUNS

95 Nē, jūs tiešām debešķīga,
Skaista balss un skaisti vārdi!

Ļaujāt ar jums iepazīties,
Daiļā tautas dzejas meita!
Es jums pats šē stādos priekšā!
100 Raujrīkli, tā mani saukā,
Vārds gan bargs, bet pats es rātnis.
Lūdzu — jūsu goda vārdu!

KAĶE

Mani sauc par Lūplaiziņu,
Bet tas vārds par ikdienišķu,
105 Tā es saucos peļu darbā.
Bet, kad dzejoju, tad saucos:
Tamāra!

SUNS

Ak, cik tas jauki!
Tad es sevim arī ņemšu
110 Citu vārdu, poētisku —
Atļaujāt man, debešķīgā,
Ka es esmu jūsu — Dēmons!

KAĶE

Man gan ne, — kas nāk jums prātā?
Bet nevienam nevar aizliegt,
115 Ka viņš saucas skaistā vārdā,
Ļaudim milzums jauku vārdu,
Ka ij suņiem atliek pāri.

SUNS

Nu, tad es nu esmu Dēmons,
Kaut gan tiktu, ja mums abiem
120 Būtu latviski tie vārdi:
Jūs kā dzejniece jau varat
Viegli izdomāt, kā saukties.
Jums tik jauka bij tā dzeja!

KAĶE

(Glaimota.)

Ak, un tas nekas vēl nebij,
125 Ko es pirmāk padziedāju!
Kad jūs gribat, padzejošu, —

Katru nakt' še nāku dzejot.
Visi pazīst manas dziesmas,
Nakti augšā lec, tās dzirdot.

SUNS

- 130 Lec jau, lec jau nakti augšā,
Kad tik padzird kaķu dziesmas.

(Noklepojas, tad laipni.)

Lūdzu, daiļā jaunkundzīte,
Laimīgs dzirdēt jūsu balsi.

KAĶE

(Nostājas dziedātājas pozā.)

- Aijā, mīļais mēnesis,
135 Kāds tev maigums atspīd sejā!
Tu kā mīlīgs kaķītis
Zaļām acīm skaties lejā.

Līka loka apaļu
Redzu tavu muguriņu, —

- 140 Kad es labi apskatu:
Tu met kaķa kūkumiņu.
Kā mēs jūtos staigājam,
Tā tu debess jūmtā arī, —
Manam debess mīlākam

- 145 Nones mīļu labvakari!

SUNS

(Klusi noklepojas.)

KAĶE

Nu, kā bija mana dzeja?

SUNS

- Skaista, skaista, debešķīga!
Īsi sakot: kaķenīga!
Tikai vai nu pareizs būtu
150 Jūsu mēness novērtējums?
Mūsu suņu sabiedrībā
Citādi uz lietu skatās.

KAŅE

(Dusmīga.)

Tā! tā! — Kaņu sabiedrībā
Smalkāk gan ar dāmām runā.

SUNS

- 155 Ko nu! Daiļā jaunkundzīte,
Neņemot nu manim ļaunā,
Ka es patiesību teicu,
Kaņiem kaņu gudrība.
Atļaujot teikt manu dziesmu,
160 Es jau ar tā drusku dzejnieks,
Protams, kad man atliek laika,
Nava nopietnāka darba.

KAŅE

Lūdzu, lūdzu! būs gan brīnums!
Kādas būs tās suņu dzejas.

SUNS

(Rupju, dusmīgu balsi, kā riedams.)

- 165 Mēness nau ne kaņis,
Mēness nau ne zaņis, —
Mēness ir suņu nams,
Tas gaiši saredzams!
Pūķis mēnesi rītu,
170 Ja ne suns pūķi dzītu, —
Mēnesī uzkurts guns,
Tur sēd un sargā suns.
Kad mēs pret mēnesi kaucam,
Mēs tam sunim sveicienus saucam:
175 — Mēness suni, klau! Klau!
Te zemes suns, vau! vau!

KAŅE

(Nošķaudās demonstratīvi.)

Hači!

SUNS

Sakat jūs nu, jaunkundzīte,
Kāda bija mana dzeja?

KAĶE

(Nirdzīgi iesmejas.)

- 180 Ha, ha, ha — hā!
Tad ta gan dzeja bij tā!
Lai nu suns kā gaudā,
Vai tad tāds dzejot ar jaudā?!
Jūs varat tik vien kā kaukt,
185 Īstu dzejas sajūtu jaukt!

SUNS

(Nesaprazdams un vēl priecādamies par savu dziesmu.)

- Kā?! — — —
Vai jūs nopietni domājat tā?
Tā dziesma taču bij skaista!
Katru īstu suņdvēseli tā saista —
190 Un veca patiesība tā arī, —
Tu no katra suņa to dzirdēt vari.

KAĶE

- Ha, ha, ha!
Muļķība!
Bet kāds jūs man tutelnieks?
195 Jūs tikai nieks, nieks, nieks!

SUNS

(Brīnās.)

Ko? Kā? — Ko? Kā?

KAĶE

(Mēda viņu.)

- Ko — kā! Ko — kā!
Vai jūs gribat kāpt kokā?
Kur jums to spēt?!
200 Sunim nekad to nemācēt!

SUNS

Ko tu uz mani tā ēdies?
Vai jaunkundzei piestāv tā? Ko tu mēdies?

KAĶE

'Atkal šis mani sauks: tu!
Kad tad mēs dzēruši brālību?!

SUNS

205 Nu, tad sadzersim ar!
To jau vēl var, —
Tik manu dzeju tu nepulgo,
Jo veci suņu stāsti to pamato,
(Viņš tuvojas viņai.)

KAĶE

Tie vecie suņu stāsti ir meli, —
210 Tie nau vērts ne vienu beigtu peli!
Jau jūsu senči suņi bij slinki un melkuļi,
Jūs visi rupji un rīkles rāvēji,

SUNS

Tā, tā, tā!
Bet jūs mums vēl vērdiņu parādāt
215 Bet es jau to tagad neprasu.
Es labprāt mieru salīgtu,
Dod šurp savu ķepiņu!
Un atzīsti manu dzeju!
(Viņš sniedzas pēc viņas.)

KAĶE

Es saskrāpēšu tev visu seju!

SUNS

(Saķer viņu aiz astes.)

220 Nu, tad sniedz astīti!

KAĶE

(Iekliedzas spilgti.)

'Ai — ai — i! Ai — ai — i!

Otrais skats

Aiz skatuves dzirdamas vairākas balsis, kas tuvojas.

PIRMĀ BALSS, KĀ KAĶES

E — ē! E — ē!
Kas tur tā kliedz?

SPIEDZOŠA BALSS

Ē, palīgā! ē!
225 Tur kāds spiedz!

OTRA BALSS

Vai tur kādu kāds nočiepstē?
Ak jē! ak žē —! ak žē!

RUPJA BALSS, KĀ SUŅA

Klau! Klau! Klau!
Šurp, ļaudis! Vau! Vau!

OTRA SUŅA BALSS

230 Tur kāds ļļauj! vau! vau!
Tur kāds kādu kauj! — vau! vau!

VAIRĀKAS SUŅU BALSIS

Vau — vau! Vau — vau! — Vau — vau!

Trešais skats

No kreisās un labās puses ieskrien iekšā Kaķa māte, Lapsa un kāda kaķe, un Suņa tēvs, un kāds jauns suns. Tad parādās vēl vairāki suņi un kaķi.

SUŅA TĒVS

(Uztraukts, runā saraustītā valodā.)

Te kāds sie — sie — sievišķis sauca —
Tam kāds ādu pār — pār acīm mauca. —

KAĶA MĀTE

(Skatās visapkārt un apskraida malu malas.)

- 235 Kas? Kas? — Kur? Kur?
Es neredzu briesmu nekur!
Nau ne šur, šur, šur,
Nau ne tur, ij ne tur!

VAIRĀKI SUNI un KAĶI

- Kas? Kas? — Kur? Kur?
240 — Vai kāds kauj vai dur?
— Nedzird vairs ne ņur, ņur!

SUŅA TĒVS

- Kas notiek šē tumsībā?
Es neredzu itin nekā!
Lai kāds pēc uguns skrien!
245 Aši vien!

(Saķer jauno suni.)

JAUNAIS SUNS

Es neesmu Kurts!
Uguns ar vēl nau kurts,
Es neēju, ne, ne!
Es gribu redzēt, kas notiek šē!

(Visi piegājuši klāt, kur stāv suns un kaķe, bailīgi kopā sastājušies.)

SUNS DĒMONS

(Dusmīgi, saspurojies un zobus atpirdzis.)

- 250 Ko jūs visi šurpu skrienat?
Vau! — vau!
Ko jūs mums virsū lienat?
Vau! — vau! — Vau — vau!

KAĶENE TAMĀRA

(Tāpat dusmīga un sprauslojoša.)

- Ko jūs visi tā blāujat?
255 Nost, nost — šķic! šķic!
Jel mierīgi parunāt ļaujiet!
Spraukš! Spraukš! Spraukš!

KAĶA MĀTE

Tu še, mana meitiņa!
Mana Lūpulaiziņa!
260 Kas, meit, tev ko darīja?

KAĶENE TAMĀRA

Kas man ko darīja?
Ak Jē — Marija!
Es še tik dzejoju.
Bet sauc mani nu par Tamāru.

SUNA TĒVS

(Uz savu dēlu, kas stāv, gatavs gānīties pret uzbrukumu.)

265 Un tu, dēls Raujrīkli, še arī?
Ko tu te troksni dari?

SUNS DĒMONS

Es arī vairs Raujrīklis neesmu,
Mani sauc tagad par Dēmonu, —
Un ko es darīju? —
270 Es tik bišķi-bišķīti
Aizķēru astīti —
Šai Tamārai,
Bet tā tūliņ vai, vai, vai!

KAĶA MĀTE

Tik vien tās vainiņas!
275 Nu, tas jau nekas!

KAĶENE TAMĀRA

Fui, fui!

SUNA TĒVS

Nu, tas jau nekas!
Lai jau tie bērni satiekas!

SASKRĒJUSIE SUŅI un KAĶI

— Tas viss! — Tik vien!
280 — Tā kaušanās nau, nudien!
— Vai tādēļ bij vērts, ka šurp skrien?

- Ko jūs mūsu cerības krāpjat?
 — Ne kaujaties, bet tik skrāpjat!
 — Ko jūs mūs traucējat?
 285 — Visus velti kopā sasaucat!
 — Mums pašlaik bij labākā riešana!
 — Un mums sākās peļu ķeršana!

VECĀKS SUNS

(Aiziedams.)

Tie jau nau ņemami nopietni!
 Ne kaušļi, bet tikai viltnieki!

JAUNA SUNENE

(Uz Dēmonu.)

- 290 Ko tu ar kaķenēm ielaidies?
 Tikai nepatikšanās iekulsies!

SUŅA TĒVS

Eita jel visi nost!
 Jums tik tik plēst un kost!
 Projām! projām! visi mājās!

SASKRĒJUŠIE SUŅI un KAĶI

- 295 — Vecais nerrs! — Ko mūs sacēli kājās?!
 (Aiziet.)

Ceturtais skats

Suņa tēvs aizden kozdams saskrējušos suņus un kaķus.

JAUNAIS RUNCIS

(Uz Tamāru.)

Tu nu ar prasta topi,
 Kad tu ar suni še draudzību kopi. —
 Aiz astes ķert — kas to ir dzirdējis?
 To tik var tāds suņu nelietis.

SUŅA TĒVS

(Uz jauno runci.)

- 300 Ej, ko tu te maisies, podlaizi?

(Dzen prom. Jaunais runcis aizbēg.)

Nu, bērni, nau vairs ko baidīties,

(Uz Dēmonu un Tamāru.)

Nu, nākat mierīgi runāties!

KAĶENE TAMĀRA

Manu astīti —

Lai viņš mierā laiž!

SUNS DĒMONS

305 Nu, lieliski!

Kas tad tev kaiš?

SUŅA TĒVS

Nu jā! Nu, lūk, es šai paraustu arī!

(Viņš ķer Kaķa mātei aiz astes. Tā vairās un dusmojas.)

KAĶA MĀTE

Sel! Ko tu dari?

Kaķiem aste ir svēta —

310 Tava jokošana ir lēta!

KAĶENE TAMĀRA

(Uz suni Dēmonu, kurš lūko reizu reizēm tuvoties viņai.)

Un es negribu, negribu, negribu!

Un tādu kā tevi brūtgānu

Nekad es neņemšu!

Šķic! Šķic! spraukš!

SUNS DĒMONS

(Žēligi.)

315 Vai! Vai! Vai!

Ko es darīju tev, Tamārai?

(Sāk smilktēt žēligi.)

SUŅA TĒVS

Nu, salīgstat, bērni, salīgstat!

(Piegrūž pie sāniem Kaķa mātei.)

KAĶA MĀTE

Jūs tomēr kopā saderat.
Ar visiem suņiem jau iet tāpat,

SUNS DĒMONS

320 Es līgstu labprāt! labprāt!

KAĶENE TAMĀRA

Lai tik viņš nenāk man klāt!
Lai nedrīkst ne mēģināt.

(Kad suns Dēmons bēdīgi nolaiž rokas un netuvojas, tad viņa pati tam tuvojas.)

SUNS DĒMONS

Nu, nu, nu!
Tad nāc pate tu!

KAĶENE TAMĀRA

(Kad suns Dēmons grib viņu apskaut.)

325 Viņš ar nagiem ir zemi racis!

(Kad grib galvu viņai tuvināt.)

Ar purnu nez ko ir lacis!

SUŅA TĒVS

Viņam ir labs, ko lakt!
Nau jau jāiet kā citiem zagt.

KAĶA MĀTE

Jā, viņi ir bagāti;
330 Nau jau kādi ganu sunīši.

SUŅA TĒVS

Mums ir tā kā jauna brīvgrāmata,
Mēs dzīvojam brīvi bez amata.

SUNS DĒMONS

(Uz kaķeni Tamāru, atkal lūkodams viņu apskaut.)

Es nagus ievilkšu, —
Nāc nu, lai apskaujul!

KAĶENE TAMĀRA

335 Ko šis mani tā tver?
Es negribu, ka mani ķer!

(Rotaļājas kā kaķis ar suni, rotaļa un deļa, kurā ņem dalību arī
abi vecie suns un kaķe.)

SUŅA TĒVS

(Uz Kaķa māti.)

Skat, cik ir skaisti,
Kad abi jaunie rotaļā laisti!
Ko? iesim mēs arī rotaļā!

KAĶA MĀTE

340 Mums, veciem, gan nepiestāv nekā!

SUŅA TĒVS

Nu aplaidīsim mēs arī loku,
Sniedz man savu roku!
Kad mēs, vecīši,
Tā būtu bijuši precēti!

KAĶA MĀTE

345 Lai nu mūsu bērniņi
Top laimīgi!

(Piepeši atskan kļiedzieni.)

Piektais skats

No kreisās ieskrien trīs runči un izjauc deju.

VIENS RUNCIS

Mēs arī diesim! diesim!

OTRS RUNCIS

Mēs pulkā skriesim!

TREŠS RUNCIS

Mēs ar Tamāru iesim!

SUŅA TĒVS

(Dzen prom.)

350 Projām! projām! kas jums šē ko nākt?

PIRMAIS RUNCIS

(Līdz ar citiem aizbēgdams.)

Mēs ejam, jūs varat no jauna sākt.

Sestais skats

Tie paši, bez iebrucējiem.

SUNS DĒMONS

(Uz kaķeni Tamāru.)

Nāc atkal, nu to neliešu nau!

(Satver kaķeni, bet tā izraujas, uzšķauda viņam un aizbēg.)

Au! au! au!

SUŅA TĒVS

Kas tad nu atkal, klau!

KAĶA MĀTE

355 Nu vairs nau labi,
Baras atkal tie abi!

SUNS DĒMONS

Mans nags tai drusku uz kāju min,
Viņa visu tik ļaunā ņemt zin —
Tūliņ man acīs spļauj!

SUŅA TĒVS

360 Kas tad tas liels?! Nu ļauj!

SUNS DĒMONS

Nu aizbēga man!
Es viņai rādīšu gan!

(Aizskrien.)

Septītais skats

Suņa tēvs un Kaķa māte.

KAĶA MĀTE

Skat, skuķes prātu:
Atstāj brūtgānu,
365 Skrej līdz uz runču skandālu!
Kad ātrāk nu saprecinātu!

SUŅA TĒVS

Vai mēs tā plēsušies būtu?

KAĶA MĀTE

Būtu, būtu —
Bet nau jau par grūtu.

SUŅA TĒVS

370 Kad mums precēties neļāva radi,
Tad vismaz jaunus kopā vadi!
Lai reiz gals ir tam mūža naidam!

KAĶA MĀTE

Mēs visi no tā vaidam:
Lūk, viņkaķa meitiņa
375 No suņiem tika saplēsta.

SUŅA TĒVS

Lai mūža miers nu reiz nāk!
Suns ar kaķi lai saprasties māk!
Slēgsim mēs mūža miera līgumus!
Apkaunosim cilvēkus,
380 Kas prātīgi saucas, bet mūžam karo,
Kaut labi zin, ka miers tik baro!
Lai beidzas kā pirmie suņu—kaķu kari,
Kas paaudžu paaudzēs bezgala gari!
Nostu visas ķildas, nostu!
385 Kas nesa visiem tik postu!
Ar mūsu bērnu precību
Liksim suņu—kaķu mieram pamatu!

KAKA MĀTE

Tā labi, labi, — lai top!
Tikai daudz šķēršļu būs jāstāst.

Astotais skats

Tie paši. Vaimanādams ieskrien suns Dēmons.

SUNS DĒMONS

390 U — u! — U — u! — U — u!
Tavu sievietes niknumu!
Sejā tā laiž man skrāpes!
Ak, tavas sāpes!
Vau! — vau! — vau!

SUŅA TĒVS

395 Nu, nekās jau nau.

SUNS DĒMONS

Un kāds tad mans ģimīs klūs?!
Viss uzpampis būs.

SUŅA TĒVS

Nu, nekliedz tik briesmīgi!

KAKA MĀTE

Kaķes gan skrāpē neganti.

SUNS DĒMONS

(Smilkstēdams.)

400 Nu, sāpes vēl paciestu,
Bet ko es nu darīšu,
Kad viņa negrib manis vairs,
No maniem zobiem tai dairs!
Viņa nu negrib mani ņemt,

405 Es gribu sev galu lemt —
U — u! — U — u! — U — u! — U — u!
Ak, tavu vaimanu!
Ko nu es darīšu?!
U — u! — U — u! — U — u!

SUŅA TĒVS

410 Nu, apturi jel kaukšanu,

SUNS DĒMONS

Es gribu, gribu Kaķeni!
Es visu nakti kaukšu briesmīgi!
Neviens ne aizklausīt nevarēs,
Man Kaķeni dot vajadzēs.

415 Es žēlabās miršu, kad nedosat!
Kur tad jūs mani glabāsat?

(Viņš sāk kaukt, Suņa tēvs velk līdz.)

SUŅA TĒVS

Ak, tavu skaudīgu vaimanu!
Man jāvelk līdz, es nevaru!

Devītais skats

Tie paši, ieskrien Zaķene un Lapsas kundze.

ZAĶENE

Kas te tā rēc?

LAPSAS KUNDZE

420 Mēs redzam, še vīrišķi brēc,
Mēs sen jau jūs vērojam, —
Vai gribat, lai paglābjam?

KAĶE

Es zinu gan Laps' kundzes spēju,
Tā var būt jauniem par savedēju.

ZAĶENE

425 Nu, nepel ij Zaķeni!
Gan manu mākslu atzīsi, —
Visiem jau zināma pasaka,
Ka Zaķis ij Lapsu reiz piekrāpa.

LAPSAS KUNDZE

(Uz Suņa tēvu.)

Mēs jaunos gan kopā dabūsim, —
430 Un algu mēs arī saņemsim?

SUŅA TĒVS

Ko tad jūs gribētu?

LAPSAS KUNDZE

Es tik vistas spalviņu.

ZAĶENE

Es tik kāpostu lapīņu.

SUŅA TĒVS

Tas nozīmē visu vistu kūti —
435 Bet tas būs drusku par grūti.

KAĶE

(Uz Suņa tēvu.)

Ko tu tās projām sūti —?

(Uz Lapsu.)

Ej, zodz! Suns neredzēs tīšu.

(Uz Zaķeni.)

Un es tevi pagrabā ielaidīšu.

ZAĶENE

Nujā, teic, ka peles vainīgas,
440 Tev nebūs nekas.

LAPSAS KUNDZE

(Uz Suņa tēvu un Kaķi.)

Labi — jūs abi še tupat!
Es Kaķeni atvedīšu nupat.

ZAĶENE

Un es mācišu sunīti,
Kā apieties ar kaķa freileni.

(Suņa tēvs un Kaķe nosēstas abi skatuves priekšā tuvu viens pie otra un klausās, kā abas savedējas pierunās jaunos. Abi sarunājas paklusi. Zaķene noved jauno suni pa kreisi kaktā un to bargi aprāj.)

SUŅA TĒVS

445 Lai nu precnieces darās!
Zaķene uz manu dēlu jau baras.

KAĶE

Es ar savu meitu plēsišu
Par tādu aušību.

SUŅA TĒVS

(Jokodamies.)

Nu, nikna tu varot gan būt,
450 Tad tavus nagus jūt,
Vai! kam lemts par tavu vīru kļūt!

KAĶE

(Tāpat, piegrūž viņam ar elkoni.)

Vai paties'?
Labi, ka izglābies!

SUŅA TĒVS

Tā jau kāds pastāstīja:
455 Kad Kaķenītei bērni bija,
Tad suniem sargāties!
Man pašam tā gāja —
Ka ģīmi samaitāja —

KAĶE

Ko nu piemini?!
460 Pats bērnus nokost gribēji.
Labāk uzklausi Zaķeni!

(Kad apklust Suņa tēva un Kaķes saruna, tad dzird Zaķeni ar jauno suni kreisā pusē.)

ZAKĒNE

Kad tu pie dāmām, tad neej smagi,
Lai negrab grīdā nagi!

Kā pa pieneņu pūķiņām,
465 Kā zaķa pēdiņām!
Nevajga ne kasīties, ne ko ķert!
Ne kājām zemi spert!
Jāprot locīties, grozīties, lēkt,
Kad runā, — ne riet, ne rēkt!
470 Zaķa balstiņu vajga stīgot!
Vai kā vēsmiņai žvīgot!

SUNS DĒMONS

(Rej.)

Jā! jā! jā!

ZAKĒNE

Ne tā! ne tā!
Bet, kad tu citādi
475 Jau nu nemaz nespēji,
Tad labāk jau smilksti,
Tā it kā mīlas ilgās ilgsti.

SUNS DĒMONS

(Smilkst.)

Ī — ī — ī — ī!

SUŅA TĒVS

(Sajūsmināts aptver arī Kaķeni un smilkst līdzī dēlam.)

Ī — ī — ī — ī!

KAĶENE

(Uz Zaķeni.)

480 Tā, Zaķene, tā!
Nem tu dēlu stingrā vadībā!
Smalkās manieres māci,
Paskolo ij šo lāci!

(Atbīdīdama Suņa tēva apskāvienus.)

Desmitais skats

Tie paši. Ienāk Lapsas kundze ar Jauno kaķeni.

LAPSAS KUNDZE

Še tā bēgle nu ir!
485 Lai mīļos neviens vairs neizšķir!

JAUNAIS SUNS

(Ieraudzīdams Jauno kaķeni, uzlēkdams.)

Raul raul raul
Tamāra klāt ir jau, jau, jau!
Ļauj, ļauj, ļauj —
Lai tavs mīļais tevi skauj!
(Viņš piesteidzas viņai klāt un to strauji apskauj.)

JAUNĀ KAĶENE

(Viņu igni atraidīdama.)

490 Neprašā!
Viņš man frizūru sajauc! Šķic! šķic! šķic!

JAUNAIS SUNS

(Apkārt lēkdams.)

Vai tev ir labāks kāds cits?!

JAUNĀ KAĶENE

Es aizeju!

JAUNAIS SUNS

Es nelaižu!

495 Vau! vau! vau!
(Viņš nostājas viņai ceļā un rej pretī.)

ZAĶENE

(Sauc viņam.)

Nāc atpakaļ, nāc!

SUNĀ TĒVS

Dēls, vai tu jau atkal sāc?!

VECĀ KAĶENE

(Uz Suņa tēvu pārmetoši.)

Projām to vāc!

JAUNĀIS SUNS

Viņa tīk man par daudz, par daudz!

SUŅA TĒVS

500 Ej, dēls, — tu citādi kāzas jauc!

(Abi ar Zaķeni aizbīda Jauno suni atpakaļ viņā kaktā, kamēr Jaunā kaķene ar Lapsu noiet otrā kaktā. Visi nomierinās, Zaķene atkal sāk pamācīt Jauno suni.)

LAPSA

(Klusi uz Jauno kaķeni.)

Ja tu to lamzu nu negribi,
Es došu tev citu tautieti, —
Šis tiešām tāds prasts un traks —

JAUNĀ KAĶENE

Bet tēvam labs naudas maks.
505 Un māmiņa saka, tāds ir ko vērts
Un ļoti ērts.

LAPSA

Viņš pārāk tauks.

JAUNĀ KAĶENE

Bet citādi jauks.

LAPSA

Es došu tevīm par draugu
510 Kādu itin šmaugu:
Ko saki par jauno sermulī?

JAUNĀ KAĶENE

Tādu mazu vīreli!
Tādu smurguli!

Dieviņš taisīja viņu,
515 Nogriezis kaķa purna gabaliņu —
Tad jau es Kaķapurn' kundze klūtul!

LAPSA

Bet tev baltu sermuļkažoku šūtul!

JAUNĀ KAĶENE

(Kaprizējas.)

Nē, nē, nē!

LAPSA

Nu, kā tad tev patiktu auns?
520 Tāds pamatīgs, cienīgs, kaut jauns.

JAUNĀ KAĶENE

Nē, nē, nē — mulķis, ka kauns!

LAPSA

Tad ņem savas kaķu sugas,
Nebūs nekādas ne raizes, ne sprugas:
Un katrs tik nolaizīts smalks un glauns!

JAUNĀ KAĶENE

525 Kavalieri tie nu gan skaistil!

LAPSA

Cik tie debešķīgi dejoj!
Un kā tie dzied un kā dzejoj!

JAUNĀ KAĶENE

Protu ij es, ko tie — jumtu slaistil!

LAPSA

(Piemērodamās viņas uzskatam.)

Dejotājus gan dabū ik brīd',
530 Paņaud' — tūlīt!

(Uzņemdama atkal savu nodomu.)

Bet ko tu no Jaunā suņa tā šmauc?

JAUNĀ KAĶENE

Lai nedomā no sevis par daudz!
Kad es to ņemtu tūlīt,
Viņš sāktu mani pārvaldīt.

LAPSA

- 535 Tā, tā, tā!
Tu audzēta kungu istabā!
Bet, kad tev reiz tik tā sunbūdas smarša,
Kad tāda tev garša, —
Es nesak' nekā!
- 540 Tad ņem mani kāzās par vakarmāti!
Es gādāšu par tavu brūtes štāti,
Man gērbšanā laba jauda,
Gādā tu, ka ir nauda!
Pirkšu tev skaistākās drēbes,
- 545 Visādus ņieburus un šnēbes!

JAUNĀ KAĶENE

Ir jau — nevajga man.
(Viņa steidzas pie savas mātes.)

LAPSA

(Klusi.)
Pagaidi! vajdzēs reiz gan!
(Steidzas arī pie Vecās kaķenes.)

JAUNĀ KAĶENE

- (Pie mātes, kā rotaļādamās.)
Mem! mem, mem!
Še nu mani ņem!
550 Kā tu gribi, sodi,
Kam tu gribi, dodī!
Vienu dejas riņķi apmetu,
Pie tevis atskrēju.

LAPSA

- (Pienākusi pie Vecās kaķenes un Suņa tēva.)
Es pierunāju ar mīkstu mēli:
555 Jaunkundze ņems nu, ko tu vēli.

Un manim nu kritīs tas gods,
Ka zem manis būs katrs katls un pods
Un ka būšu viesu saņēmēja,
Kā jau es biju jauno savedēja!

JAUNĀ KAĶENE

(Smejas.)

560 Ha, ha, ha!
Vai ta' nu bija tā?
Ko šī tur melš?!

SUŅA TĒVS

(Uz Jauno kaķeni.)

Nāc, dēls jau no prieka elš.

(Abi ar Jauno kaķeni iet pie dēla, kurš jau nepacietīgi gaida, bet iebiedēts nenāk klāt.)

LAPSA

(Uz Veco kaķeni.)

Nu, lūk, Kaķa māt,
565 Kā es protu pierunāt:
Viss panākts, pateicoties man,
Ar pateicību, kas skan —

VECĀ KAĶENE

Gan jau nu, gan!

SUŅA TĒVS

(Ar jaunajiem un Zaķeni tuvojas Vecai kaķenei.)

Nu jaunos kopā salaižam,
570 Nu derības noslēdzam!

VECĀ KAĶENE

Pamazām, pamazām!
Atstāsim labāk šos vienus vien,
Lai savstarp saites sien.

SUŅA TĒVS

Nu, labi, labi — ij tā!
575 Lai paliek savstarpā!

(Bet tad atkal bažīgi.)

Kad tikai nesāk plēsties?
Vajdzēs mums te kur kaktiņā sēsties.

VECĀ KAĶENE

Muļķība! Nē, mēs ejam,
Lai par nopietnām lietām pārdebatējam!
580 Jārunā taču dēļ pūra,
Par kāzām jautājumu jūra.

ZAĶENE

Kaķa māt! kā nu būs man —?

VECĀ KAĶENE

Gan jau nu, gan!

JAUNĀ KAĶENE

(Pieskrien mātei klāt, priecīgi.)

Manu mīlo mammiņu!
585 Tādu mēness zelta spožumu!

JAUNĀIS SUNS

Cik jauki mēness spīd!
Stars ij man sirdī krīt.

JAUNĀ KAĶENE

Nesāc nu atkal tu!

JAUNĀIS SUNS

Nu, nu! nu!

VECĀ KAĶENE

(Uz savu meitiņu.)

590 Jā, mīlo meitiņu,
Reiz redzēšu tevi laimīgu.
Tavas mēnessilgas šeit piepildīsies,
Zemes virsū tavs princis parādīsies,
Kā pazīstams izskatīsies.

(Aiziet līdz ar Suņa tēvu, Lapsu un Zaķeni.)

[Priekšskars.]

OTRAIS CĒLIENS

Nakts. Pagalms. Ēkas.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

OTRAYS CELLERS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Suņi un kaķi, visādu sugu un vecuma. Suņa tēvs Krancis, Vecā kaķene Peļu gane. Kranča un Peļu ganes piekritēji un pretnieki. Sapulce izdalījusies pa visu skatuvi.

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Atkraudzējies un atpūrdas, un sāk.)

595 Cienītā suņu — kha!
Un kaķu draudze,
Jūs vecākie — kha!
Un arī jaunā audze!

BALSS NO SUŅU — PRETNIEKU VIDUS,

(Mēdīdama.)

600 Kāda draudzība — kha!
Mums ar kaķiem?
Tāda kā mednieka — kha!
Ar zaķiem.

SUŅA TĒVS KRANCIS

Es lūdzu nepārtraukt!
Naida izvērsumus neizsaukt!

BALSS NO SUŅU — PIEKRITĒJU VIDUS

605 Miera svētkus nudien
Mēs gribam šodien svinēt,
Tikai labu vien,
Ne ļaunu minēt!

CITA BALSS NO SUŅU — PRETNIĒKU VIDUS

(Pārsmejoša.)

Jā, tev stīvi kauli,
610 Tev acis neredz ne sauli,
Kad tevi skrāpē — skraps!
Tu nespēj atkosties — knaps!

VĒL BALSS NO SUŅU — PRETNIĒKU VIDUS

Lai šodien liekamies
Kaķiem pa draugam,
615 Rīt atkal lai plēšamies
Un iekost raugām!

NO VAIRĀKĀM PUSĒM BALSIS

Klusu! Klusu! Klusu!

KAĶU BALSIS

Vai suniem kauna, kauna —
Nau, nau, nau?!
620 Naidis no jauna, jauna
Jau, jau, jau!

SUŅU BALSIS

Klusu, klusu, kaķi, stāvat!

KAĶU BALSIS

Jūs, suņi, jau tie, kas blāvāt!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Es — es — es —

SUŅU BALSIS

625 Ļaujiet jel viņam turpināt!

(Troksnis aprimst.)

SUŅA TĒVS KRANCIS

Es saku, miera svētki ir klāt.

(Atcerēdamies savu izmācīto miera runu.)

Lai reiz ir beigas tam sensenām naidam!

Mēs visi no viņa ciešam un vaidam.
Mēs saucam, lai mūža miers reiz nāk!
630 Suņi ar kaķiem saprasties sāk!
Lai mēs kā cilvēki neesam!
Tie neredz gala ienaidam,
Tie mulži nezin, ka miers tik baro,
Tādēļ tie mūžam karo un karo.
635 Ij ļaudis, kad reiz pie prāta tiks —

BALSS NO SUŅU — PRETNIEKU PUSES

Nekad tas nenotiks!

(No visām pusēm suņu un kaķu rindās smieklī un saucieni: Nekad!
nekad! nekad!)

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Turpina.)

Ij ļaudis reiz ieročus nostu liks —!

(Atjaunoti smieklī un saucieni: Nekad tas nenotiks!)

Nu, dosim tad viņiem piemēru!
Noslēgsim pirmie miera derību!

SUŅU BALSIS

640 Tā labi gan!
tā labi gan!

KAĶU BALSIS

Tas skaisti skan!

KAĶENES BALSS

Bet pirmais suņa kodiens būs man!

SUŅU BALSIS

Jā, jā, mēs cilvēkus mācīsim!

KAĶU BALSIS

645 Lai Krancis nu teic, kā to darīsim?

VECĀ KAĶENE PEĻU GANE

(Uz Suņa tēvu.)

Suņa tēv Kranci, nāc reiz pie lietas!
Sāc tūdaļ no vietas!

SUŅU BALSIS

Mēs arī dažko dzirdējām
No kaķeņu stāstiem un pasakām.

CITAS BALSIS

- 650 — Runā nu, Kranci, pats!
— Būs citāds skats.

VĒL CITA BALSS

Še radi kopā, mēs spriedīsim,
Kā jābūt, nolemsim!

SUŅA TĒVS KRANCIS

- Radus mēs kopā sasaucām
655 No suņu un kaķu līnijām
Jums lietu priekšā celt,
Jūs varat vai slavēt, vai pelt.
(Atkraudzjas un atpūrdas.)

- Jūs visi puslīdz jau zināt,
Kā to mieru gribam nodibināt:
660 Vislabāki sievietes prot —
(Viņš apskauj kaķeni Peļu gani.)
Naidīgos brāļus savienot!

SUŅU BALSIS NO PRETNIEKU VIDUS

Suņi un kaķi būs brāļi
Kā lapsas un cāļi!

CITAS BALSIS

- Tos savienot
665 Vislabāk zobi un vēders prot,

PRETBALSIS

Klusāki! Klusāki!
Jūs nemiera cēlāji!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Nē, savieno ne naidis,
Ne zobs un ne spaidis,
670 Nē, nē, — bet beigsies katra ķilda,
Kad valdīs Milda!

KAĶEŅU BALSIS

Tā ir! tā ir! tā ir!

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Turpina.)

Starp naida ciltīm Milda sies saites,
Tad sadzīs visas sen ciestās kaites,
675 Bet, lai aizslēgtos vecā vāts,
Vajga, lai ziedojas kāds
No katras cilts,
Tad taps uzcelts satiksmes tilts — —

VECĀ KAĶENE PEĻU GANE

(Pārtrauc viņa runu.)

Nu, īsāk, īsāk! nu, galveno teic,
680 Lai jauno pāri sveic!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Tad, isiem vārdiem nu sakot,
Lai beidz reiz ienaidis trakot,
Tad divi suņi — kaķu jaunieši
Še sanāk uz kopēju nākotni —

KAĶE PEĻU GANE

(Nepacietīgi.)

685 Tad slēdzu šē savas meitiņas
Un Kranča dēla derības!
Un jūs, visi radi, cik spēsāt,
Man palīdzēsāt
Norunāt laulības līgumu,
690 Lai vēlāk nebūtu strīdiņu.

PRETNIEKU BALSIS

- Tas nebūs nekas!
- Sunim ar kaķi jāstrīdas!
- Tā pienākas!

PIEKRITĒJU BALSIS

- Lai strīdus aizmirstam!
- 695 — Lai visu piedodam!

ATSEVIŠKA SUŅA BALSS

Kā bij ar trim vērdiņiem?
Tos skaitīt par atdotiem?!!

VECĀ SUŅA BALSS

Būs jau simts gadi,
Bet nesamaksā šie jaunie radi!

KAĶU BALSIS

- 700 — Ko vecas lietas augšā celt?!
- Ko apvainojumus uz mums velt?!
- Vai tā der?
- Vai tā mieru panākt cer?!

CITAS KAĶU BALSIS

- No parādiem nau vairs ne vēsts!
- 705 — Viss sen jau ir dzēsts!

VECA KAĶE

Sieciņiem peļu ir dots!

CITA KAĶE

(Uz Peļu gani.)

Tu, Peļu gani,
Vai tu nu mani,
Kāds tev ir mantkārīgs znots?

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Svinīgi, kaut gan negribot un lēni.)

- 710 Lai dzēsti ir parādi!

VECS SUNS

Vai tu tos maksāsi?

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Tāpat kā augšā.)

Lai mūža naidu beigtu,

Lai deribas steigtu,

Es gribu nest lielākos upurus,

715 Es maksāšu tos trīs vērdiņus!

Bet lai tad katrs to dzird un zin,

Lai to uz paaudžu paaudzēm min,

Ka suņa tēvs Krancis bij tas,

Kas —

720 Viens pats no savas kabatas

Sen gadu simteņu parādu dzēsa,

Kas naida šķēršļus starp ciltīm plēsa!

Ko cilvēki nespēja,

To Krancis darīja!

SUŅI

725 Raul! Raul! Raul!

KAKI

Klau! Klau! Klau!

(Troksnis.)

VECAIS SUNS

(Kad troksnis norimst.)

Tu maksāšot trīs vērdiņus —

Bet vai ij simtsgadu procentus?

Un maksāt tu tikai soli,

730 Ij tad jau acis no skopuma boli.

SUŅI — PIEKRITĒJI

— Ko šis ceļ aizdomas?!

— Ko šis še iejaucas?!

KAKES

Nevajag pārnest un dzeldēt,

Kad grib kara parādus deldēt!

NO VISĀM PUSĒM BALSIS

735 Mieru! Mieru! Mieru!

VECAIS SUNS

Labi, labi, es turēšu mieru, —
Bet kā tad ar grāmatu bija,
Ko suņu brīvībai izrakstīja?!

VAIRĀKAS SUŅU BALSIS

— Jā gan! jā gan! Kur palika,
740 — Mūsu brīvgrāmata?!
— Mūsu brīvību un tiesību pakts!
— Kur mūsu brīvību akts?!

KAĶU BALSIS

— Nez, vai brīvgrāmata tāda —
— Kas suņu brīvības rāda —
745 — Vai bija jel maz?!

SUŅU BALSIS

(Visas uztrauktas.)

Kas? Kas? Kas? Kas?
Rau! rau! rau! rau!

KAĶU BALSIS

Nau! Nau! Nau!

SUŅU BALSIS

(Sašutumā.)

Mūsu svētākās tiesības!
750 Tiek no kaķiem noliegtas!!

VECAIS SUNS

Par brīvgrāmatu skaidra lieta,
Šaubām nau vieta, —
Paaudžu paaudzes zin to stāstīt!

KAKE PEĻU GANE

Sāks atkal vecas lietas klāstīt!

SUŅU BALSIS

- 755 — No taisnības nevajga bēgt!
— Mieru nevar slēgt —
— Vajga pirms visu noskaidrot!
— Visvecākam sunim lai vārdu dod!

VISVECĀKAIS SUNS

(Tiek uz priekšu atvests un nosēdināts, viņš akls un stīvām kājām.)

- Tā tas bija, to es saku
760 Vienu reiz par visām reizēm;
Lietu šodien nobeigt vajga,
Kad mēs deram mūža mieru,
Saprecinām abas ciltis,
Kas tik tuvu irā radu
765 Un tik ilgi tura naidu,
Ne par velti, bet par lietu.

(Atņem elpu.)

Tā tas bija, tā es saku,
Jo es visu skaidri zinu.

KAĶE PEĻU GANE

(Pārtrauc viņa stāstu nepacietīgi.)

- To pasaku visi apnikuši!
770 Tev stāstot zobi izbiruši.
To tagad atstāsim,
Par manas meitas kāzām runāsim!

SUŅU BALSIS

- Klus! Klus! Klus!
— Nelaid pie vārda sievišķus!

VISVECĀKAIS SUNS

- 775 Vecos laikos, labos laikos
Sunim bija brīvas dienas,
Dienā nebij ganos jāiet,
Naktī sargāt nevajdzēja.
Sunim bija brīvgrāmata.
780 Kaķim nācās lopus ganīt,
Kaķim nakti mājas sargāt.
Reiz no ganiem pārnāk kaķis,

Noguris no karsta laika,
Redz, ka suns guļ mierīgs dārzā,
785 Kabatā tam brīvgrāmata.
Kaķis — blēdis — pielien sunim,
Izvelk viņam brīvgrāmatu,
Paglabā to jumta šķorē.
Suns nu zaudē brīvo vaļu,
790 Kaķa vietā jāiet ganos,
Nakti jāapsargā mājas.
Tādēļ suns nu vajā kaķi,
Atrasa tam brīvgrāmatu.

KĀDS VECS KAĶIS

Kaķis bij tik pajokojies!
795 Gribēj' atdot brīvgrāmatu,
Peles bija sagrauzušas.

KĀDA KAĶE

Jūs redzat, pie visa vainīgas peles!

KĀDS JAUNS SUNS

Pašas jūs meles!

KAĶES BALSS

Rupji apvaino mūs!

CITA KAĶE

800 Vai atkal šē kautiņš būs?!

SLAIDS JAUNS SUNS

Klusul! Ko skandālu ceļat!?

JAUNĀ KAĶE

Ko jūs mūs velti peļat?!

VECĀ KAĶE SMALKMALĒJA

Es, Smalkmalēja, brīdinu
Jūs, visu suņu gājumu!

JAUNĀ KAĶE

805 Klausat Smalkmalēju,
Stāstu daiļteicēju!

SMALKMALĒJA

Nepeļat mūs, nepeļat,
Jūs, kā liekas, nezināt
Vai aizmirsāt, —
810 Kādā kārtā mēs šurpu nācām,
Jaunu kaķu sugu še sācām.

BALSIS NO SUŅU VIDUS:

I JAUNĀIS SUNS

(Uz jaunām kaķēm.)

Zinām, kur cēlušies —

II JAUNĀIS SUNS

No kādiem radiem radušies —

I SUNS

No žurku alas!

II SUNS

815 No pacepļa malas!

JAUNĀ KAĶE

Un jūs — no purva praula!

II JAUNĀ KAĶE

No zirga kājas kaula!

SUŅA TĒVS

Mieru turat! Mieru turat!

PEĻU GANE

(Uz jaunajiem suņiem.)

Jūs tur savas mutes turat!

VECĀ KAĶE SMALKMALĒJA

820 Klausaties!

JAUNĀS KAĶES

Klausaties, klausaties!
Jūs, jaunie suņi, mācaties!

VECĀ KAĶE SMALKMALĒJA

Mums tēvija ir Mazāzija.
Katrā zemē mums kolonija,
825 Un mana dzimtene Itālija.
No turienes atvesta
Mana vec-vec-vec-māmiņa;
Napoleona karā,
Ceļojumā gargarā,
830 Visi franču zaldāti
Nesa sev līdzī kā laimdevi
Katrs raņīcā kaķēnu —

JAUNĀS KAĶES

(Pārtraukdamas.)

Nu, nu, nu!

VECĀ KAĶE SMALKMALĒJA

Nu, — viens franču zaldāts šē krita,
835 Kaķītim nebija gādnieka cita,
Tad viņam labāk šķita
Palikt pie saimnieka,
Kam priekš kaķīša
Bija jau māja uzcelta.

BALSIS NO JAUNO KAĶU VIDUS

840 Klau! Klau! Klau!

BALSIS NO JAUNO SUŅU VIDUS

Jā, jā! vau! vau! vau!

VECĀ KAĶE SMALKMALĒJA

Lūk, tā šīnī zemē mēs nācām!
Un saimniekot sācām!

Ar lielu godu uz muguras atnesti,
845 Par saimniekiem iecelti, —
Mēs neciešam, ka mūs peltu,
Pret mums ienaidu celtul

I SUNS

Rau! rau! rau!

II SUNS

Jā, vau, vau, vau!

III SUNS

850 Tā jau nu nau, nau, nau!

KAĶU BALSIS

— Ir gan! — Ir gan! Ir gan!
— Pierādi man! — Pierādi man!

I SUNS

(Smejas pirdzīgi.)

Runcis rapicā!

II SUNS

Kā runcis zābakā!

III SUNS

855 Melots kā pasakā!

KAKI

Meli nau, nau, nau!

SUŅI

Mēs zinām jūs jau, jau, jau!

(Vispārējs troksnis.)

SUŅA TĒVS KRANCIS

Klusu, klusu, klusu!

SMĒJĒJU BALSIS PAKLUSU

Tik klusu, klusu!
860 Lai cīrcenis sadzird ij blusu.

SUNS GARGABALSKRĒJĒJS

Klusu! Klusu!
Mums kaķe Smalkmalēja,
Pazīstamā daiļteicēja,
Minēja arī par Mazāziju, —
865 Tas nau vēl nekas!
Es izskraidīju ij Lielāziju,
Lai paklausās!

BALSIS NO SUŅU VIDUS

Klau! Klau! Klau!

BALSIS NO KAĶU VIDUS

Tur ko klausīties nau! nau!

SUNS GARGABALSKRĒJĒJS

870 Klusu! Klusu!
Es pašā Ķīnā biju!
Tur vēstures lekciju uzklausīju!
Par suņu un kaķu ķildu lietu,
To izstāstīšu uz vietu!
875 Tad atklāsies kaķu viltība,
Lai patiesību tik uzklausā!

KAĶES BALSS

Vai tad suņi Ķīnā ir arī?

SUNS GARGABALSKRĒJĒJS

Suņus visur tu atrast vari!

KAĶES BALSS

Ne Ķīnā no suņiem glābiņa nava.

GARGABALSKRĒJĒJS

880 Pa visām zemēm skan suņu slava!

CITAS KAĶES BALSS

Tu sastapsi tos
Ij cilvēkos!
Ij cilvēku tikumos!

VĒL KAĶES BALSS

Suns visur, kur dzird kādu kņadi.

PIRMĀS KAĶES BALSS

885 Sakāms vārds: suņi, ne radi.

(Troksnis suņu vidū.)

SUŅU TĒVS KRANCIS

Klusu! stājaties! klusu!

KAĶES BALSS

Labāk neteic nekā!

GARGABALSKRĒJĒJS

Klus! — Ķīnā stāsta tā —

BALSIS

Klus! Klusu!

GARGABALSKRĒJĒJS

890 Vecam vīram, vecai sievai
Reizi bija laimes gredzens, —
Kam tas ir, tas dzīvo brangi,
Vecais vīrs to nezināja,
Pārdod laimes gredzentiņu.

895 Nu cieš badu vīrs un sieva,
Līdzī cieš ij suns, ij kaķis.
Suns teic: «Jādabū tas gredzens!»
Kaķis teic: «Tas cietā kastē,
Tālā zemē, svešā malā!»

900 Sunim padoms, teic: «Ķer peli!
Pelei kastē jāgrauž caurums,
Jāizņem no kastes gredzens.
Kad tā liedzas, draudi nokost!

- Tālā zemē, svešā malā,
905 Es jūs abus aiznesīšu!»
Runāts, darīts, kaķis mierā.
Suns ņem plecos kaķi, peli,
Aizskrien tanī tālā zemē,
Pele izzog gredzentiņu.
910 Kaķis uzmauc to uz mēles,
Nu to visi nesīs mājās.
Tikai suns skrien vien pa zemi,
Gadās māja, jāskrien apkārt.
Kaķis pāri skrien pār jumtu.
915 Kaķis nonāk pirmais mājās,
Aiznes vīram gredzentiņu,
Dabon visu pateicību.
Suns nāk vēlāk, dabon sukas!

SUNU BALSIS

Klausat! Klausat!

GARGABALSKRĒJĒJS

- 920 Tā nu suns uz kaķi niknis,
Ka tas novīla tam algu,
Kur to redz, tur grābj to cieti!

SUNU BALSIS

- Lūk, lūk! Kaķa viltība!
— Tā te ir gaiši redzama!
925 — Klau! Klau! Klau!
— Vau! Vau! Vau!

KAĶU BALSIS

Tā patiesība nau, nau, nau!

VECĀ KAĶE SMALKMALĒJA

Tie stāsti nesaskan!
Pirmais stāsts citādi skan!

KAĶU BALSIS

- 930 Visi suņu stāsti meli gan! meli gan!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Tiešām, Ķīnā nav gluži tā
Kā mūsu nostāstā!

GARGABALSKRĒJĒJS

Garu gabalu skrienot,
Pa tuksnešu smiltīm brienot,
935 Būs dažs vārds izbiris,
Cits līdz ar smiltīm pielipsis.
Suns Ķīnā no citas cilts,
Bet arī viņš no kaķa vilts.

JAUNS SUNS

Visi kaķi krāpj!
940 Visas kaķes skrāpj!

VAIRĀKAS SUNU BALSIS

— Jā, visi kaķi krāpj!
— Jā, visas kaķes skrāpj!

(Troksnis.)

VECĀ KAĶE NAGATURE

Es gribu ko teikt!

VAIRĀKAS KAĶU BALSIS

(Uz suņiem.)

— Klusu tur! Troksni tur beigt!
945 — Nagture grib ko teikt.

PEĻU GANE

Jā, tā ir gudra sieval

CITA VECA KAĶE

Tā zin ko no kaķu dieva.

SUNS

(Paklusām.)

Pilna gudrības, māga nav tieva.

PEĻU GANE

Lai apklust katra nieval

OTRĀ VECĀ KAĶE

950 Runā vecā Natu,
Uzklausat ar prātu!

NAGATURE

(Dusmīgi.)

Naga ture, tā es esmu!
Ko tu nesauc istā vārdā?!

II VECĀ KAĶE

955 Vecmāmiņ, mēs moderni,
Runājam isāki.

NAGATURE

Kur tad tu aizsteigsi?!

PEĻU GANE

Klusat! Klausat Nagaturī!

JAUNS SUNS

Klusat! Klusat!

PEĻU GANE

(Uz viņu.)

Nu, tu arī muti turī!

VECMĀTE NAGATURE

960 Suņi min par veciem laikiem,
Man tur arī vārds ir sakāms, —
Vecākus es zinu laikus,
Tālākas es zinu zemes,
Klausat tad, ko es jums teikšu:
965 Kad reiz suņi bija brīvi,
Tad reiz kaķi bija dievī!

(Suņos liels uztraukums un sašutums. Kaķi izsaka savu prieku.)

SUNU BALSIS:

I SUNS

Ko? Ko? — Klau! Klau!

II SUNS

Klau! Klau! — Vau! Vau!

III SUNS

Kauj! Kauj! Kauj!

SUNA TĒVS KRANCIS

970 Mieru turat! Mieru turat!

SUNS

(Uz kaķiem.)

Ko jūs naida guni kurat?!

II SUNS

Vai tie nebij suņiem zaimi?!

KAĶES BALSS

Bij tik teikts par kaķu saimi,

SUNS

Ko tad jūs tā lielāties?!

KAĶE

975 Kam jūs vienmēr tielaties?

SUNU TĒVS KRANCIS

Klusu! Vārds ir Nagaturei,

NAGATURE

Uzstājās Gargabalskrējējs —

Te jums runāja par Ķīnu,

Es par Āfriku jums teikšu:

980 Senā Ēģiptē tas bija, —

Tur bij dieve — Bastet' vārdā —

Tai bij īsta kaķa galva,
Kaķe bija tur par dievi.
Visi kaķi bij tur svēti,
985 Aizliegts bij tur kaķus aizskart,
Kas bij kaķi nonāvējis,
To uz nāvi notiesāja!

(Aplaizdama visapkārt acis.)

Tādēļ sargaties, jūs suņi,
Aizskart kaķus, kas ir svēti!

JAUNA KAĶE

990 Lūk, tā! lūk, tā!
Lai nu tik pieskarties mēģina!

JAUNS SUNS

Tas ir par daudz!

OTRS SUNS

Lai suns kaķus saudz?!

III SUNS

Bet kaķes mūs skrāps?!

I SUNS

995 Tā kaķi mūs krāps!

VAIRĀKI SUŅI

Vau! Vau! Vau!

(Troksnis arvien lielāks.)

SUŅA TĒVS KRANCIS

Klusu! Klusu! Klusu!

JAUNS SUNS

Pats apklusti!

Tu kaķu pārstāvi!

OTRAIS SUNS

1000 Rauj! rauj! rauj!

TREŠAIS SUNS

Kauj kaķus! Kauj! Kauj!

(Suņi metas virsū kaķiem, kaķi turas pretī un bēg.)

KAĶU BALSIS

Glāb! Glāb! — Kas lai mūs glābj?!
Suņi mūs grābj!

CITAS BALSIS

Bēgt! bēgt! bēgt!
1005 Kokā lēkt!

(Vispārējs troksnis un sajukums.)

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Izsamīsis klieudz un lūko apturēt, beigās nolaiž rokas.)

Nu visi kopā brūk!
Visi kur kurais mūk!
Ak, mūsu derības jūk!

KAĶE PEĻU GANE

Tas nedrīkst būt!

SUŅA TĒVS KRANCIS

1010 Ak, apturēt grūt'!

KAĶE PEĻU GANE

Vai nemanīji, lapsa tur jauc?
Viņa slepus rīda un sauc.

SUŅA TĒVS KRANCIS

Tā gan, tā gan!
Viņas balss tur skan!
1015 Ak, negals man!

KAĶE PEĻU GANE

Es zinu, ko daru!
To jukušo radu baru
Es apturēt varu!

Tev balss ir laba, ar spēku tu kauc:
1020 Derību alu nogaršot sauci
Kauc! Kauc!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Klau! Ejam! Klau!
Visi nogaršot derību alu!
Visi uz kungu galu!

(Viss bars piepeši apstājas.)

BALSIS NO VISĀM PUSĒM

- 1025 — Neskrienat!
— Nebēgat!
— Visi stop! stop! stop!
— Alus būs tip top!
— Lēni! lēni! lēni!
1030 — Ejam, suņu un kaķu zēni!

(Priekšskars.)

TREŠAIS CĒLIENS

Pagalms. Nakts. Mēness.

Pirmais skats

Suns Dēmons un kaķene Tamāra sasēduši kopā un jūsmo par mēnesi. Dēmons miegains.

KAKĒNE TAMĀRA

(Dzied klusi.)

Nu laimi, laimi
Es sirdī jūtu,
Tik grūti gūtu,
Tik necerētu!

1035 Es pateicību
Tev, mēness, sūtu,
Bez tevis būtu
Es viena vēl!

Nu tevi sumin'
1040 Še divi mīļi,
Kā zvaigznes zvīļi
Tiem acis kvēļ!

(Uz suni Dēmonu, piegrūzdama viņam pie sāniem.)

Pēdējo pantīņu
Dziedāsim vienkopu!

SUNS DĒMONS

(Nurd kaut ko nesaprotamu kā pa miegiem.)

1045 Pantīņu — vienkopu . . .

KAKĒNE TAMĀRA

Ko? Vai tu guli jau?!

SUNS DĒMONS

Nē, gulēšan' naur

KAKENE TAMĀRA

Ko tad tu nedziedi?

DĒMONS

Pag, pagaidi!

1050 Es nevis gulēju,
Bet klusi par mēnesi jūsmoju.

TAMĀRA

Tad vēlreiz dziedāsim!

DĒMONS

Jā, mēnesim!

ABI DZIED

1055 Nu tevi sumin'
Še divi mīļi —

DĒMONS

(Migdams.)

Kā zva — zvi — zvi —

TAMĀRA

Kā zvaigznes zvīļi
Tiem acis kvēl.

(Pārtrauc dziedāšanu, manīdama, ka Dēmons guļ.)

Kur acis tev kvēl?

1060 Man tevis žēl:
Tev acis cieti,
Tāds mīlnieks neder vis lieti.

(Viņam sānos piebikstīdama.)

Tu miega micil
Ķicil! Ķicil! Ķicil!

Kad suns ar kaķi naidnieki:
1085 Kamēr tie plēsīsies,
Tev nočiept ko izdosies.

ZAKĒNE

Priekš bērniem būs rūpēties!
Jā, jā, —

LAPSA

Es izšķiršu miļos tūlīt!
1090 Ej tu suni pamānīt
Ar desas galiņu, —
Es atkal kaķa meitiņu
Uz otru pusi aizvilšu.

ZAKĒNE

(Mīdās uz vietas, negribēdama.)
Ē, e!

LAPSA

1095 Ko stāvi nu? Ej!

ZAKĒNE

Bet kad nu suns mani rej?!
(Kāpēc nu suns man rej?)

LAPSA

(Viņu pārsmiedama.)
Tad pretī rej! — Bet ej!
(Aizstumj Zaķeni uz gulētāju pusi. Tad viņa nošķaudās stipri.)
Hačī! Hačī! Hačī!

Trešais skats

Zaķene pienāk pie gulētājiem, Lapsa turas vēl atstatu.

TAMĀRA

(Atmozdāmās, uz Dēmonu.)

Kas tur i? Kas tur i?
1100 Dēmon, vai dzi?!

ZAĶENE

Te jau es, Zaķene,
No kaimiņiem skapmane,
Kas kopā jūs saveda!
Kā klājas jaunajiem, jārauga,

(Klanīdamās.)

- 1105 Būsat vai izsalkuši?
Ne nieciņa neēduši!
Vai gribat dzīvot nūdien
No mīlas un gaisa vien?!

(Viņa pieliekusies tuvāk pie suņa un, izvilkusi no kabatas desas galu, tura to sunim.)

DĒMONS

(Pamostas, saodis desas smaku.)

- Kas? Kas te par smaku?!
1110 Kā no desas, es saku.

ZAĶENE

(Glaimīgi.)

Kāda tev oša asa!
Vai tev māga ko prasa?

TAMĀRA

(Noraidoši un nicīgi pret Zaķeni.)

Kur nu mīlot pie ēšanas domās?!
Mēs tagad sapņotāju lomās.

DĒMONS

(Pusdusmīgi, pusbēdīgi paskatās gan uz Zaķeni ar desu, gan uz Kaķeni.)

- 1115 Zaķen, ar savu desu ej vien!
Kas desai lai pakaļ skrien?
Kad var pie mīlās būt,
Kur dvēse maigumu jūt!

ZAĶENE

- Nu, tad es eju,
1120 Es laimīgo pārīti netraucēju.

TAMĀRA

Ej vien ej!
Ko šī še skrej?

ZAĶENE

Es nākšu, kad ēst jums gribēsies,
Tagad jums velti uztraukties.

1125 Neesat tikai sadusmoti,
Es atvainojos ļoti!

DĒMONS

(Noklepojas vairākas reizes, bet nesaka nekā, Zaķene aiziet, izņem-
dama un apraudzīdama desas gabalu.)

Ceturtais skats

Tie paši, bez Zaķenes.

SUNS DĒMONS

(Nemierīgs, nevar nosēdēt, sāk dziedāt.)

Te divi mīļi, —
Kā zvaigznes zvīļi
Tiem acis kvēļi!

TAMĀRA

(Viņam dziedot piebalso.)

1130 Tā labi, labi, — padziedi!

DĒMONS

(Piepeši nemierā uzceldamies.)

Labi, labi, bet pagaidi! —
Es negribu Zaķeni apvainot, —
Gods jāsaprot!
Es iešu viņu apmierināt, —

1135 Kur šai tās desas — ar vajag zināt.

(Viņš jau piecēlies un iet.)

Es atpakaļ būšu tūlīt.
Lūdzu mazu mirklīti pagaidīt!

TAMĀRA

(Sērīgi un dusmīgi.)

Nu, Dēmon, kur tu skrien?

DĒMONS

(Jau gabalā.)

Vienu acumirkļīti vien!

(Aiziet.)

Piektais skats

Kaķene Tamāra, viņai tuvojas Lapsa.

TAMĀRA

(Nosauc pakaļ aizejošam Dēmonam.)

1140 Dēmon! Dēmon! ak, klau! —
Viņš aiziet, aiziet jau!

(Dzied sērīgi.)

Neej prom! neej prom! Neej prom!

Vienai būt — —

Ir tik grūt'!

(Pienākusi Lapsa.)

LAPSA

(Pusjūsmojoši, pusglaimojoši.)

1145 Labi vēl netapi par brūti,
Jau sērīgi jūti!

TAMĀRA

(Atraidoši.)

Ko tu te, Lapsas madāma?!

Kāda tev lieta te darāma?

LAPSA

Tevim laipnība rādāma!

TAMĀRA

1150 Nau vajadzīga —
Tava laipnība! —
Tu viltniece!

LAPSA

Es ne. — Bet tu gan spītniecel!
Būtu man klausījusi,
1155 Nebūt' bez brūtgāna palikusi.

TAMĀRA

(Atcirdama.)
Man līgavainis labs!

LAPSA

Jā, jā, — nau kā stabs,
Nestāv uz vietas!
Tam galvā dažādas citādas lietas.

(Saldenīgi un glaimīgi.)

1160 Bet tu tāda skaistule,
Tāda siržu valdniece!
Pēc tevis visi, visi tiko!
No tāles šurp braucienus riko!
Ij tādi tevi tur omā,
1165 Uz kuriem tu ij nedomā!

(Apķerdamās.)

Bet varbūt tu domā gan,
Jo tu jau dzejniece man!

(Paceldama acis uz debesīm pret mēnesi.)

Tu sapnotāja!
Tev debesīs istā māja.

1170 Turp reiz tu aizbrauksi,
Tur rasi savu sirds mīluli —
Mēnesi!
Mēneša jaunāko brālīti!

TAMĀRA

(Ieinteresēdamās pieceļas kājās.)

Ak, mēnesis, mēnesis, jā!
1175 Pēc viņa es ilgojos kā!

LAPSA

Mēneša brālītis
Tur, kur mēnesis, —
Viņš tevi pie sevis uz mēnesi sauks,
Tev pakaļ mēneša ratos brauks,
1180 Tevi mēness mucā aizvedīs, —
Neviens to nemanīs.

TAMĀRA

Ko nu tu muldi?!
Ko mēli velti kuldi?

LAPSA

(Vēlīgi mierinādama.)
Tu netici?
1185 Tev liekas viss pārāk brīnišķi?

TAMĀRA

Mēness mucā vedīs, — jāsmejas!

LAPSA

Kas te ko smieties? — It nekas!
Visas lietas mēnesī apaļas!
Apaļa muca ir vietā,
1190 Gan redzēsi pati.

TAMĀRA

(Neticīgi smejas.)
Bet mēness tik augsti, kā uztiksi?

LAPSA

Tu netici?
Tu domājies mēnesi
Jau diez cik augsti, pāraugsti!
1195 Viņš ir jau turpat pie torņa gala,
Reizēm aiz torņa aizķeras mala.

TAMĀRA

Bet kā tad turp tiek?

LAPSA

Tu domā, kāpenes liek?

Var arī tā.

- 1200 Bet parasti citādā kārtībā.
Pa virvi nolaidīs tev ratus, —
Tad tu gan redzēsi skatus!

TAMĀRA

Nu, nu, nu?

LAPSA

Redzēsi brīnumus!

(No stāsta aizraudamās pati.)

- 1205 Mucā mazs mēness degts,
Viens gals mēnesī segts,
Otrā kāpj iekšā!
Pats mēnessbrālīts būs priekšā.

(Sajūsmā rokas sasizdama.)

Un kad tu zinātu, cik viņš skaists!

- 1210 Kā eņģels, no debesīm laists!

TAMĀRA

Vai tad tam spārni arī?

LAPSA

Kā tu tā domāt vari?

Taču runcis ir viņš!

Skaistākais brūtgāniņš!

TAMĀRA

(Vēl ļoti šaubīdamās, bet ieinteresēta.)

- 1215 Vai tā gan?

LAPSA

Tu pateiksies man.

TAMĀRA

Jau reiz tu maņi piekrāpi,

Tāpat glaimīgil

LAPSA

Vai gribi, lai viņu sauc?
1220 Viņš tūdaļ šurpu brauc,

TAMĀRA

(Jautri un šķelmīgi, kaut gan neticīgi.)

Nu tik joki!
Būs gan kādi spoki.
Es visam tam neticu.

LAPSA

Es pasaukšu!

(Viņa pāiet drusku uz skatuves vienu pusi un sauc.)

1225 U—u! U—u! U—u!

Sestais skats

Tie paši. Aiz skatuves balss,

LAPSA

(Sauc vēl reizi.)

U—u! U—u! U—u!

BALSS ATSAUCAS

U—u! U—u! U—u!

LAPSA

Šurpu brauc!

BALSS AIZ SKATUVES

Es jūtu, ka mani sen sauc, —
1230 Sirds man uz tevi trauc!
Kur esi, mana līgava?
Kas mēness dēlam nolemta.

TAMĀRA

(Uztraukta no gaidām un šaubām, kas ceļas no jauna.)

Vai tas nau gals?!
Kā pazīstama man liekas balss.

LAPSA

1235 Tā tik tev šķiet.

(Paskatīdamās uz priekšu.)

Lūk, tur jau viņš iet.

Septītais skats

Tie paši. Aši ienāk kaķu jauneklis, lepni gērbies, galvā apaļota cepure, kura aizsedz viņa vaigu. Viņam rokās mēness zīmes. Viņš veikls kavalieris.

MĒNESS KAĶIS

Daiļā jaunkundzel

Mēness dzejniece!

Jūsu cienītājs te un te!

(Viņš klanās Tamāras priekšā.)

TAMĀRA

(Uz Lapsu.)

1240 Skaists, neko teikt!

LAPSA

(Uz Tamāru.)

Nu tev vajga viņu sveikt!

TAMĀRA

(Uz Lapsu.)

Kādēļ viņš acis sedz?

Aiz spalvām tik degunu redz.

LAPSA

Kad viņa acis tu redzētu,

1245 No spožuma acis tev apžilbtu:

Viņš taču no pilna mēness nāk!

(Paraustīdama Tamāru aiz piedurknes.)

Nu, tagad tev runa jāuzsāk!

TAMĀRA

(Uz Mēness kaķi.)

Es sveicu jūs, svešinieks!

MĒNESS KAĶIS

Man jaunkundzi redzēt ir lielais prieks!

TAMĀRA

1250 No kurienes jūs atnākat?

MĒNESS KAĶIS

No mēness nupat.

TAMĀRA

Bet ko jūsu balss man kā pazīstama?

LAPSA

(Starpā jaukdamās, runā.)

Vai kaķa balss nu nezināma?

Kaķis visur tas pats —

1255 Ij balss, ij gaita, ij skats!

Vai zemē, vai mēnesī,

Vai galdā, vai paceplī!

TAMĀRA

(Uz Mēness kaķi.)

Tad jūs no mēness tiešām?

MĒNESS KAĶIS

Jā, vientulībā tur ciešam!

1260 Pēc jums es ilgojos,

Kā līgavu aizvest jūs vēlējos —

TAMĀRA

Vai mēnesī ir tāpat kā šē?

MĒNESS KAĶIS

Viss viens, vai tur vai te.

TAMĀRA

Bet mēness ir tāds mazs,
1265 Kā peļu lamatas!

MĒNESS KAĶIS

Tas nekas,
Mums diviem telpu tiks.

TAMĀRA

Bet veco mēnesi kur liks?

MĒNESS KAĶIS

To zemē grūžam!

TAMĀRA

1270 Nē, nē, to nemūžam!

MĒNESS KAĶIS

Lai paliek tad ar!
Sadzīvot jau var.

TAMĀRA

Vai tur var dabūt ij kādu peli?

MĒNESS KAĶIS

Peles rītos, vakaros ēd;
1275 Tās visapkārt ap mēnesi sēd.

TAMĀRA

Ak, nu jūs izrādāties par meli.
Kā tad tās nenokrit?

MĒNESS KAĶIS

Tās uzber no jauna ik rīt'.

(Palikdams nepacietīgs.)

Bet, daiļo jaunkundzīt —
1280 Nu nekavēsimies vairs ilgi:
Mākoņi jau top zilgi, —

Mēness aizies viens pats,
Tad viņu nesasniegs mūsu rats.
Es braukšu mucas ratu šē priekšā,
1285 Jūs kāpsat tik iekšā.

(Viņš sauc.)

He! Kučieri!
Braucat šurp ātrāk!

Astotais skats

Tie paši. Divi kaķu zēni ievēd mucu uz ratiem, mucā
lukturis gaiši spīd.

I KAĶU ZĒNS
Šē kaleša būs!

ABI ZĒNI

(Paklanās Tamāras priekšā.)

II KAĶU ZĒNS

Vai jūsu patiku gūs?

TAMĀRA

(Brīnīdamās, bet ne sevišķi sajūsminādamās.)

1290 Tāda tā kaleša!
Ne diezin cik varena!
Tāda ir zemes virsū redzēta!

LAPSA

Kaleša zemes virsum piemērojas,
Lai zemes kaķi nepārbrīnojas.

TAMĀRA

1295 Tie puikas kā mūsmāju kaķēni!
Tikai ēmoti izgērbti.

(Pie zēniem griežoties.)

Vai tu tas esi, Krēj'msmēlīti?

(Pie otra zēna.)

Un tu vai, Nurulīti?

I KAĶU ZĒNS

Nē, mēs esam mēnešnieki!
1300 Zemes vārdi mums lieki!

II KAĶU ZĒNS

Es esmu mēness spēlmanītis.

I KAĶU ZĒNS

Un es — tas mēness spēlmanītis!

TAMĀRA

(Aplūkodama tuvāk mucu un ratus.)

Arī muca tā pati
Kā mūsu pagalmā!
1305 Un tie ir vecie rati,
Kas stāv mūsu piedarbā!

LAPSA

(Stāstā aizvien vairāk sajūsminādamās.)

No āres gan tā izliekas,
Bet, kad pakāpjas,
Kad iekšā ieskatās: —
1310 Tur kaisīti sudraba mēness stari —
Vai tos tu par salmiem turēt vari?
Tur zaļa zīda priekškari —
Vai tie šķiet skuju zariņi?
Tu taču dzejniece!
1315 Sapņu tēlniece!

(Paskatās uz Tamāru augšā paceltām acīm.)

Un kas vēl kalešas dibenā?!
Līgavas kronīts zelta mirdzumā!!
Ej, uzliec to galviņā!

(Paraustīdama Tamāru aiz rokas.)

Nu, iekšā lien!
1320 Pameklē viņpusē vien!

TAMĀRA

(Šaubīdamās paskatās uz kavalieri.)

Vai tiešām — tā?

KAĶU KAVALIERIS

Jūs esat kā burvībā!

(Palīdz viņai iekāpt.)

Vai drīkstu jums roku sniegt?

TAMĀRA

Ak! — Es nevaru to jums liegt.

(Viņa tiek iecelta ratos.)

LAPSA

(Priecīgi smiedamās, viņai apkārt.)

1325 Ej savā brūtes godībā!
Kā pele lamatā!

TAMĀRA

(Izbrīnījusies un izbijusies iesaucas.)

Kā? Kā?

KAĶU KAVALIERIS

(Uzsauc kaķu zēniem.)

Nu mucu gāzt!

Viršū viņai vāzt!

(Uzmauc mucu Tamārai galvā.)

I KAĶU ZĒNS

1330 Nu laidīsim pekas vaļā!

II KAĶU ZĒNS

Vedīsim otrā brūtgāna daļā.

(Viņi griež ratus apkārt un brauc projām.)

TAMĀRA

(Mucā sāk neganti kliegt.)

Vai—ī! vai—ī! vai—ī!

Kas te ī? — Kas te ī? — Kas te ī?!

I KAĶU ZĒNS

(Sabaidās no kļiedzienu un paklūp.)

Ak, tavu spiedienu!

1335 Es no bailēm paklupu!

KAĶU KAVALIERIS

Celies ašāk! celies!

I KAĶU ZĒNS

(Pieceļas, bet ir parāvis zemē otru zēnu.)

Ko tu atkal velies?

TAMĀRA

Glāb! — Dēmoni, glāb!

Kāds mani še grābj!

LAPSA

1340 Ko tu tā blauj?!

Durvis vai pušu rauj!

Vai tevi kāds kauj?

KAĶU KAVALIERIS

Ar neganto kliegšanu

Mums izjauc visu nodomu!

KAĶU ZĒNI

1345 Vai dzi! Mēs labāk bēgsim.

(Aizbēg.)

KAĶU KAVALIERIS

Muti kļiedzējai slēgsim!

(Dzirdas no tālienes troksnis un saucieni.)

TAMĀRA

Palīgā! — Dēmoni, palīgā!

LAPSA

(Sāk arī kliegt.)

Palīgā! — Laupītājs! — Palīgā!

KAĶU KAVALIERIS

(Uz Lapsu.)

Ko tu kliedz ar? Vai prāts tev jūk?

LAPSA

1350 Nē, — kad tavs nodoms brūk,
Man jāmet kažoks uz otru pusi,
Man jāglābjas, citād' es pazudusi!

(Sauc vēl diktāk.)

Ķerat! laupītāji! — Palīgā!

TAMĀRA

Dēmon, vai dzi!
1355 Nāc—i! nāci! nāc—i!

Devītais skats

Tie paši. Aiz skatuves balsis.

SUŅA BALSS

Vau! — Vau! — Vau!
Es nāku jau! jau! jau!

KAĶA BALSS

Mia—u! mia—u! — u!

KAĶU KAVALIERIS

(Metas uztraukumā drīz šur, drīz tur. Lapsa viņam pa kājām,
lūko ratus vilkt projām.)

Te tev nu! — Kur ta nu?
1360 No abām pusēm sauc!
Kur lai nu trauc?

(Uz Lapsu.)

Nu, vecen, tev vajaga glābt:
Priekš tevis es pūlējos,
Briesmās iedevos!

LAPSA

1365 Nē, laupītāju vajga grābt!
Es palīdzu jums tik tad,
Kad uzvarat!

(Viņa ķer pati viņu cieti.)

KAĶU KAVALIERIS

Ko tu man ķeries klātu?!
Vai zaudēji gluži prātu?

LAPSA

1370 Nu, putniņ, tu man rokāl
Neuzskriesi vairs kokāl!

(Viņa saķer viņu aiz svārkciem, viņš izraujas, bet atstāj svārkus viņas rokās.)

KAĶU KAVALIERIS

Ak tu viltniece, laidī!
Gan es tev rādīšu, gaidī!

(Aizbēg.)

LAPSA

(Sauc.)

Palīgā! Palīgā!

TAMĀRA

(Sauc.)

1375 Palīgā! Palīgā!

Desmitais skats

Tie paši, bez Kaķu kavaliera. Aši iestaidzas suns Dēmons.

DĒMONS

(Sauc.)

Vau! — Vau —! Vau —!
Tamāra! Tamāra!
Kur mana ligava?!

TAMĀRA

(Sauc mucā.)

Dēmon—ī! Dēmon—ī!
1380 Es še mēnesī!

LAPSA

Glāb! glāb! Raujrīkli!
Uzbrūk laupītāji, nelieši!

DĒMONS

(Uz Lapsu.)

Vau! — Tu esi še!
Tu vecā viltiece!

(Viņš grābj viņu un kož.)

LAPSA

1385 Ko tu mani gribi kost?!
Es taču glābjul! — Ej nost!!

DĒMONS

Kur liki Tamāru?
Manu mīlo ligavu?

KAĶENE TAMĀRA

Dēmon, es esmu še!

DĒMONS

1390 Ak, mana mīlule!
Kur tu? Kur? Kur? Kur?

KAĶENE TAMĀRA

Še mucā! Nāc šur, šur, šur!

DĒMONS

Mucā!! Vai manu dien!
Nu, laukā lien!

TAMĀRA

1395 Es viena nevaru.

DĒMONS

Es palīdzu!

(Viņš paceļ mucu un izceļ Tamāru no ratiem.)

TAMĀRA

Ak, kādas šausmas!!

DĒMONS

Kā tu mucā? Man nebij ne jausmas!

TAMĀRA

(Apskauj viņu, jūsmināta.)

Tu mani glābi no drausmas! —

1400 Tu nāci kā mēnessdēls!

Tik varens un cēls!

DĒMONS

Jā, varens es gan esmu!

Es dvešu cēlu dvesmu!

Vau! Vau! Vau!

1405 Bet kā tu mucā ietiki?

TAMĀRA

Tu mans varoni!

DĒMONS

Manu skaistuli!

ABI

Cik mēs nu laimīgi!

DĒMONS

Bet kā tu mucā ielīdi?

Vienpadsmitais skats

Tie paši, ieskrien suņa tēvs Krancis un kaķe Peļu gane, aiz viņiem suņi un kaķi — derību slēdzēji.

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Redzēdams abus jaunos mierīgi apskāvušos, atlaižas no uztraukuma un bailēm un sāk priecīgi smieties. Tāpat arī citi pienācēji pārvēršas no uztraukuma jautrībā.)

1410 Vau! — vau! vau!
Tā jau es domāju!
Kad izdzirdu kļiedzienu! —
Viss tikai jautrībā,
Viss labumā, labumā!

KAĶE PEĻU GANE

1415 Tā ij man izlikās,
Ka jaunie priecājas.

KĀDS NO DALĪBNIKĪEM

Kā jau nu derībās!

LAPSA

(Visu laiku darbodamās ap iekosto roku un vaidēdama, turas notālis, ievaidas stiprāk.)

Vai! vai man! vai!

KĀDS CITS NO DALĪBNIKĪEM

Ko tur tā Mīkstmēle vaid?

CITS

1420 Kas šai nu kait?

VĒL CITS

Varbūt Lapsa ko norāva
Un kāds to piekāva!

LAPSA

Tā nau nemaz, nemaz!
Glūži otrād' še pagadās.

KĀDS DALĪBNIEKS

1425 Nekas jau nau noticies!
Par ko šē bij uztraukties?

DĒMONS

Bija jau gan, par kol

TAMĀRA

Vēl tagad man kaulos drebuļol

SUŅA TĒVS KRANCIS

Ko? Ko? — nu saki!

KAĶE PEĻU GANE

1430 Kas tad bij atkal? — Tas trakil

DĒMONS

Mana ligava bija drausmās.

TAMĀRA

Ak, kādās briesmās! Kādās šausmās!

KAĶE PEĻU GANE

(Piesteidzas pie viņas un apskauj.)

Mana meitiņa! Mana meitiņa!
Labi, ka sveika, vesela!

TAMĀRA

1435 Kā redzi, es izglābta!

DĒMONS

Kāds negēlis gribēj' šo laupīt.

TAMĀRA

Ne manu dzīvību taupīt!

LAPSA

(Iejaucas runā.)

Es pirmā steidzos šo glābt;
Man izdevās nelieti grābt!

TAMĀRA

(Dusmīgā uztraukumā.)

1440 Ko? Tu mani glābi? — Tu neliete!

Tu nodevi mani, tu viltniecēl

(Uz Dēmonu rādīdama.)

Šis varonis mani izglāba!

Uz rokām no briesmām iznesa!

LAPSA

Papriekšu bij mans paglābiņš!

1445 Tad nāca viņš.

TAMĀRA un DĒMONS

Tu pati tā, kas mūs šķīra!

Nu šī no grēkiem tīra!?

SUŅA TĒVS KRANCIS

Pār nodevēju lāsti!

(Nikni skatīdamies uz Lapsu.)

KAĶE PEĻU GANE

Nu, stāsti, kā bija? Nu, stāsti!

TAMĀRA

1450 Tas runcis ar garo ūsu —

(Lūkojas uz derībnieku pusi.)

Tas, liekas, bij jūsu? —

Tas mani ratos iesvieda,

Man mucu virsū uzvēla!

Un gribēj' projām mani vest!

1455 Nez kur uz mēnesi nest!

SUNU un KAĶU BALSIS

— Klau! Klau!
— Vau! Vau! — vau!
— Te kas kārtībā nau?!

LAPSA

Nujā! — Es nelietim uzklupu!
1460 Aiz rokas to turēju!

TAMĀRA

Tu pati mani mucā iegrūdi!

LAPSA

Pa jokam tik, kā spēlīti!
Bet, kad redzēju, ka viņš grābj,
Tad kliežu, lai glābj!
1465 Tad es viņu aiz svārkiem ķēru
Un gribēju turēt — es zvēru! —
Viņš izrāvās,
Bet svārks man rokā palikās,
Viņš sasita man vēl kāju!
1470 — Man veselība tā jau par vāju! —

DĒMONS

Es taču tev iekodu,
Lai tu manu līgavu palaistu!

LAPSA

(Pārmetoši.)

Lūk! tu arī! — tu arī!
Redz, cik tu nelabi dari!
1475 Taču devu tev desas gabalu!
(Uz Tamāru.)

Un tev gādāju mēnessizpriecu!

(Suns Dēmons un Tamāra gribētu ko atbildēt, dusmīgi, bet
cieš klusu.)

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Miermīlīgi, priecādamies.)

Nu, lai nu paliek tā vecenel!
Kur glābta še mūsu skaistule.

KAKE PEĻU GANE

(Uz Lapsu.)

- Gan es tevi grābšu kādu reizī!
1480 Tad tev ies greizi!
Bet nu savu acu tu nerādi!
Trīs verstis no šīs sētas palieci!
Un vai tev, kad tevi šē satikšu!
Ādu tev lāpīšu!

LAPSA

(Nirdzīgi.)

- 1485 Sveika paliecies!
Gan jau tev manis vajadzēsies!
Gan jau reiz tiksimies.
(Aiziet.)

Divpadsmitais skats

Tie paši, bez Lapsas.

KAKE PEĻU GANE

(Gaisā draudēdama.)

- Un, pag tu, to garo ūsi!
Nospiedīšu tevi kā prūsi!
(Nesavaldīdama dusmas.)
1490 Viņiem būs manu nagu kaukt,
Kas manus nodomus grib jaukt!
(Grib doties projām.)
Meklēsim tūdaļ to nelieti!
(Uz suņa tēvu Kranci, kurš stāv mierīgi un smaida.)
Ko stāvi?! Ko muti atplēti?

SUŅA TĒVS KRANCIS

- Nu, mīļo Peļu gani,
1495 Nedusmojies uz mani!
(Smaidīdams.)
Mēs visi esam laimīgi,
Ka mūsu bērni izglābti!

Nu labāk ņemsim tūlīt
Derības nosvētīt!

SUŅU un KAĶU BALSIS

- 1500 — Tā labi, labi teikts!
— Lai jaunais pāris sveikts!
— Vēl derību alus nau beigts!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Un rīt tad sāksim kāzas rīkot!
Darba daudz, nevarēs dikot!

KAĶE PEĻU GANE

- 1505 Bet kā tad paliek ar pūru?!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Nu, tagad tā runa par sūru!
Viss taču jau norunāts!

KĀDA BALSS NO DERĪBNIEKIEM

Un liecinieku apliecināts!

KAĶE PEĻU GANE

- Tad paliek tā:
1510 Tūkstots peļu pūriņā!

KĀDA BALSS NO SUŅU VIDUS

(Klusa.)

Ko sunim tās der?
Lai velns tās ņer!

KAĶE PEĻU GANE

Klus! — Līgavainim par kāzām jāgādā!
Un jāceļ kaņepju nams!

SUŅA BALSS

- 1515 Pār kalniem un lejām saredzams!

KAĶE PEĻU GANE

Un jādod allaž, cik vajga, piena!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Būs gādāts — ik diena!

KAĶE PEĻU GANE

Ak, man tāds nemierīgs prāts!

Kad viss tik būtu apdomāts.

1520 Kad tik nu labi vien iznāktu?!

Kad tik kāds nejauktu!

To lapsu nevajga laist ne tuvul!

No tās visļauņāko iespaidu guvul!

Lai netiek tā ne pie durvīm klāt!

1525 Tāli vajga to atgaiņāt!

Es par kāzām tādās bailēs!

Tādās spēlēs un spailēs!

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Mierinādams un glaudīdams.)

Labi vien būs!

Gan tie jaunie viens otru gūs!

KAĶE PEĻU GANE

1530 Jā, vēl ko aizmirsu

Ar to steigumu:

Aizkrāsne lai būtu allaž silti!

KĀDA SUŅA BALSS

Un cāļi lai būtu šķilti!

KAĶE PEĻU GANE

Un putraindesa un milti!

TĀ PATI SUŅA BALSS

1535 Vai tad kaķi no mums ir vilti?

Bet mēs gan!

SUNA TĒVS KRANCIS

Nesāc! nesāc! — vai man!

BALSIS NO VISĀM PUSĒM

— Labi vien būs!

— Sievieši, cepat, vārat jūs!

1540 — Liela laulību dzeršana kļūs!

— Labi vien būs!

(Priekšskars.)

SUNA TEVS KRANCIS

Nesāci nesāci — vai maui!

BALSIS NO VISĀM PUSĒM

— Labi vien būs!

— Stāvēsi, cēpat, vārat jūsi!

1840 — Lielā Isulība dzēriena klūs!

— Labi vien būs!

CETURTAIS CELIENS

Mēsā kļūstams pie ēkāmā -- Sīla kīo-
daga Cēbi un soļi priekā kazu mīe-
lata

Pirmais skats

Pulks visādu kustoņu rīkojas ap galdu un solu nostādīšanu, slaucīšanu un klāšanu mielastam. Gatavo ēdienus un dzērienus, slauka un kaisa salmiem plānu, poš un pušķo apkārtni, dara alu, kapā gaļu. Visi it kā lielā darbībā un steigā, bet īsti neko nedara, iet juku jukām. Bara starpā manāmi: Zaķene, Sila krodz-niece, Zaķis, Stārķis, Žagata, Āzīts, Vārna, Ko-vārnis, Cīrulīts, alus darītājs, Zvirbulis, Vāverīte, Bezdelīga, bars mazu zilīšu u. c. Dzirdas dziedam un spēlējam. Priekšpusē suņa tēvs Krancis Kaklāklupis un kaķe Peļu gane. Viņiem apkārt grozās Zaķene un citi.

SUŅA TĒVS KRANCIS KAKLĀKLUPIS

(Uz Peļu gani, jūsmodams.)

Še Sila krogā,
Zaļajā bogā,
Vieta kā kāzām radīta,
1545 Klusa un liksmīga!

KAĶE PEĻU GANE

Dārgi tik maksāta!
Varētu labāk kāzot citā,
Bet nu jau noņemta šitā.

ZAKĒNE

Peļu ganes madām, gan velti
1550 Šie pārmetumi no jums celti:
Telpas jums gluži bez maksas,
Tikai tēriņš pēc taksas.
Es jūs skaitu par laimīgu,
Ka jums deva tādu labu gādību!

KOVĀRNIS

(Pienāk klāt, ir jau drusku iebaudījis.)

1555 Te tikai brangi kāzas dzert,
Kannu pret galdu spert!

KAĶE PEĻU GANE

(Iгна, ātri sadusmojas, uzbrēc viņam.)

Ko tu runā tā,
It kā jau būtu dzērumā?!

KOVĀRNIS

(Omulīgi.)

Madāmiņ, gan jau tas būs!
1560 Žvinguli katrs kāzās gūs!
Par to nau ko bēdāt, —
Jūs, vecie, mierīgi sēdat!

KAĶE PEĻU GANE

Ko tu te plāties!
Vai neiesi pie darba stāties?!

KOVĀRNIS

(Priecīgi iebrēkdamies.)

1565 Es jau iešu, iešu. Kral Kral
Drīz būs kas vēderā!
(Aiziet abi ar Zaķeni.)

Otrais skats

Tie paši, bez Zaķenes un Kovārņa.

KAĶE PEĻU GANE

(Uz suņa tēvu.)

Ko tas Kovārnis še maisās?
Labāk uz mājām lai taisās!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Tādi viņam glīti melni svārciņi!
1570 Tas labs būs par ķesteri.

KAĶE PEĻU GANE

Tev vienmēr: labs būs, labs būs!
Redzēs, cik šē vēl ļaužu grūs!?

(Apkārt lūkodomās.)

Tik daudz to liekēžu!

Tur vesels bars zīlīšu:

1575 Ko tās tev var gaļas ēst!

Kumosu citiem no mutēs mēdz plēst.

Es labāk tās pašas izceptu

Vai arī zaļu kādu uzkostu!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Vai man! Par viesiem tā nerunā!

1580 Pašā kāzu mielastā!

KAĶE PEĻU GANE

(Nirdzīgi.)

Ir tie gan viesi!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Bet nu tiešām, patiesi!

KAĶE PEĻU GANE

Nujā! nujā!

(Krancim nemanot, aiziet, uz zīlītēm lūkodomās.)

Trešais skats

Tie paši, bez Peļu ganes. Pie suņa tēva Kranča pienāk atkal
Zaķene ar Lakstīgalu un Cīrulīti.

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Jūsma, domādams vēl šē Peļu gani.)

Nu re, Peļu gane, cik šē jaukil!

1585 Putni dzied!

Puķes zied!

Un cep un sprakš tauki!
Un dejai kas par plašu zaļu zāli!

CĪRULĪTS

Cik še dziesmas skanēs tāli!

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Kā atmozdamiēs.)

1590 Tu šē!? Un kur madāma?

ZAKENE

Par ēdamo rūpēties aizgāja.

(Ķerdama suņa tēvu aiz pogas.)

Teic, kur dabūt labāku lokāli?

Mūzika lai būs — ij vokāli,

Ij instrumentāli!

1595 Man par visu doma un gāda, —

Ļauj, lai šē priekšā stāda:

Mūsu solisti —

Lakstīgala ar Cīruli!

Kā Kaktiņš ar Štengelī!

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Sasveicinās.)

1600 Priecājos! Ļoti priecājos!

Es jau ar drusku mūzikā sacenšos.

Visvairāk līdzvelkot palīdzu,

Arī jūs atbalstu!

LAKSTĪGALA

(Laipni smaidīdama.)

Saprotu.

ZAKENE

1605 Viņa nerunā daudz, bet dzied.

SUŅA TĒVS KRANCIS

Arī tā var iet.

ZAĶENE

Bet nebēdā, būs arī vilks ar tauri.

LAKSTĪGALA un CĪRULIS

(Aiziet pasmīnēdami un aizvainoti, arī Zaķene aizsteidzas līdzī.)

Ceturtais skats

Tie paši, bez Lakstīgalas un Cīruļa, un Zaķenes. Pienāk Stārķis ar nēšiem plecos.

STĀRĶIS

(Uzgrūžas suņa tēvam ar nodomu, lai vērstu uz sevi uzmanību. Uz Kranci.)

Bēdz! dabūsi pa pauri!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Nu, nu! pats uzmanies!

STĀRĶIS

1610 Nekā! Tu piesargies!
Redzi, ka man darba pilnas rokas!
Un skat! kā man viss sokas!!
Un viss jāgādā man!
Bet iet ar, ka skan!

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Starpā nurdēdams.)

1615 Nujā! — nujā!

STĀRĶIS

(Turpina aizgūdamies stāstīt.)

Ūdeni vajaga nest!
Jo man garas kājas.
Vajaga elst un dvest!
Jāapgādā visas mājas.

1620 Cīrulīts alu dara,
Viņam ūdens no svara!
Bet viņš sevišķi nestrādā,

Še, redzēju, apkārt pastaigā!
Bet man no lielas skriešanas
1625 Kājas jau gluži sarkanas!
Vajdzēs tev mani krietni pacienāt!
Duci mīkstu vardišu cepināt!

Piektais skats

Tie paši. Atnāk atpakaļ kaķe Peļu gane.

SUŅA TĒVS KRANCIS

Kur biji tu?

KAĶE PEĻU GANE

(Neapmierināta.)

1630 Pēc kārtības lūkoju,
Es Žagatu meklēju.

(Īgni.)

Ķēru, ķēru,
Bet vēl nenotvēru.

(Uz Stārķi.)

Bet vari tu gan klabināt!

STĀRĶIS

Tev būs mani par darbību labināt!

KAĶE PEĻU GANE

1635 Beidz savu plāpu, beidz!
Jel reiz pie darba steidz!

STĀRĶIS

(Aizvainots.)

Redz, kāda tu!
Es gan citiem pateikšu!

(Paiet kādus soļus prom.)

Sestais skats

Pienāk pie tiem pašiem Žagata.

ŽAGATA

- Stārks! Ko tu nebeidz klabināt?!
1640 Pie saimnieces sevi labināt!
Bez apstājas babināt!
Visādus niekus grabināt!
Savā neskaidrā valodā žlabināt!
Šis darbus darot!?
- 1645 Šis visu varot! —
Ar ūdeni grib visus barot!!
(Sānos iespraudusies.)
Īstā darītāja — es!
Tu tik ūdeni nes —
Es istabas slauku!
1650 Es mazgāju trauku! trauku!
Es ar baltu autu —
Sagaidu tautu!
Es staigāju, mēžot ar garu asti!
Visur būs tīri, glīti, — ne prasti!
1655 Es — es — es! —

STĀRĶIS

(Kurš nepacietīgi mīdijies no vienas kājas uz otru.)

Tev mutē trīs mēlītes!

(Aiziet dusmīgs.)

Septītais skats

Tie paši, bez Stārka.

SUŅA TĒVS KRANCIS

Esat gan jūs abi

Runātāji labi!

KAĶE PEĻU GANE

Žagatu nesmādē!

- 1660 Kā rīkotāja man jāslavē!

Nau kā Lapsa viltīga,
Bet izveicīga un laipnīga!

ŽAGATA

Jā, un kā es velku deju!
Un visiem rādu laipnu seju!
1665 Es gribu jūs priecināt:
Likšu jums skaisti uzdziedāt!
Ei Vārna — čak! čak! čak!
Nāc šurp ašaši! ašāk!

Astotais skats

Tie paši. Atčāpo Vārna.

VĀRNA

Te esmu! — Es dziedāšu dziesmu
1670 Par zvirbuļkāzu briesmu!
Lai priecājas saimnieki,
Ka viņu bērnu kāzās daudz skaistākil

KUSTOŅU BARS

(Pamazām salasās ap dziedātāju, velk dziesmu līdz.)

VĀRNA

(Dzied.)

Zvirbuli, zvirbuli,
Kad ņemsi sievu?
1675 Rudeni, rudeni,
Pa miežu laikul

Darišu alu,
Vārišu gaļu, —
Vedišu zīliti
1680 No prūšu zemes!

Visi putni dzēra
Zvirbuļa kāzas,
Trīcēja cekuli,
Noreiba galvas,

1685 Zvirbulis zilītei
Uzknāba astē:
Kam zīle apēda
Trekņāko tārpu.

Zilīte aizskrēja
1690 Pūcītei sūdzēt, —
Pūcīte nomina
Zvirbulim kāju.

Zvirbulis aizskrēja
Vanagam sūdzēt, —
1695 Vanags norēja
Sievu un vīriņu.

KUSTOŅI

(Smejas un plaukšina.)

SUŅA TĒVS KRANCIS

Brangi! brangi! bis! bis! bis!

ŽAGATA

Ko? Vārna dzied skaistāk kā cīrulis!

KAĶE PEĻU GANE

(Uz Žagatu.)

Hā! Zilītes! — Nāc, Žagata,
1700 Man mielasta lietā kas jāsaka!

(Aiziet abas ar Žagatu.)

Devītais skats

Tie paši, bez kaķes Peļu ganes un Žagatas, pieskrien klāt
Zvirbulis.

ZVIRBULIS

(Uzbudināts, saspurušām spalvām, lamājas.)

Ak, jūs nelieši!
Briesmoņi, briesmoņi!
Jūs kāzu viesus apsmejat!
Kā, saimnieks, jūs to atļaujat?!

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Izblījies.)

1705 Ko lai es daru?

ZVIRBULIS

'Aiztur' tiem muti ar varu!
Citādi viesus tu projām dzen!

VĀRNA

Tā vajadzēja sen.

ZVIRBULIS

Tu labprāt mūs aizejam redzētul
1710 Viena pati visu apēstul
Bet es palieku! Gribu jums spītēt!

VĀRNA

Gribi še reizi krietni plītēt un rītēt!

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Aizmanās klusu projām.)

Desmitais skats

Tie paši, bez Kranča.

VĀRNA

Strādājat nu visi aši!

BEZDELĪGA

Mudinat citus un strādājat paši!

VĀRNA

1715 Klusi, tu Bezdelīga!
Vai tev tāda runa piēderīga?
Tu esi ķēķa meita!
Balts priekšautiņš, melna kleita!

VĀVERĪTE

- Lai katrs dar' savu darišanu!
1720 Lai netraucē manu!
Man kupla astīte plauka,
Tā labi traukus slauka!

VĀRNA

- (Sāk kapāt gabalu gaļas, pa starpām to ēzdama.)
Es kapāju gaļu, gaļu!
Nemu ij savu daļu!
1725 Vajaga naski gaļu cirst,
Ij sevi neaizmirst!

CĪRULIS

- (No paša skatuves dibena atsaucas.)
Tiri—liri—lī!
Klausat ij Cīruli!
Es kāzu alu daru.
1730 Pats arī uzmetu garu,
Visi uz alu ir kāri —
Cīruli, vairāk tik vāri!
No viena grauda iesala
Trīs mucas alus iznāca!

Vienpadsmitais skats

Tie paši, atnāk Zaķene, Zaķis un Āzis.

ZAKĒNE

- 1735 Kā nu, talcnieki, sveizas?

VĀRNA

Darbs kā ritenī griežas!

ZAKĪS

Es nāku vēl, salmu nesējiņš!
Es bungu sitējiņš!
Es laulības rakstu skrīveriņš!

ĀZIS

1740 Ko lielies? Man bij salmus kraut!
Man sienu pļaut!
Man kāpostus šķīt!
Man visus ar ragiem piē darba dzīt!

ZAKIS

(Mēdot dzied.)

1745 Kur ta tu nu biji,
Āzīti manu?!

(Visi smejas un mēda Āzi.)

ĀZIS

(Viņu bada dusmodamies.)

'Ak, tu mani nemanīji!
Nu, teic nu: es tevi manu!

ZAKIS

(Bēgdams.)

'Ak, es tavus ragus manu!

ĀZIS

(Ieņēmieš dusmās, sāk visus badīt.)

1750 Visi no ceļa nost!
Kas spēj man pretī badīt vai kost?!

ZAKENE

(Pieskrien Āzim klāt, viņu mierinādama.)

Ko tu, Āzi, tā badies?

ĀZIS

Un tu kur te radies?
Ko tu te nāc?
Prom savas kājas vāc!

ZAKENE

1755 Vai, Āzi, vai tad mani nepazīsti?
Vai tu tā it kā mani nīsti?

Es taču Sila krodzniece,
Es te istā saimniecel
Un kāzās par kārtību pārlūkoju,
1760 Tik te kārtības nau, cik novēroju.

ĀZIS

Tad es kārtību taisīšu,
Tev' pirmo projām aizdzišu!

ZAKENE

Nē, Āzīt, jel labi saproti,
Ar darbiem neiet kārtīgi:
1765 Pusdiena nau vēl gatava,
Un tūliņ būs kāzu svinība.
Kad rikotu Lapsas madāma,
Bet ko tad nu spēj tā Žagata?!
Visi skrej kā bez jēgas!
1770 Citi ēd kā gnēgas!

ĀZIS

Lapsa visu nozagtu,
Vēl kazlēnus apēstu,
Ij vai tavus bērnus taupītu?
Jūs abas ar Lapsu vajg projām vadīt,
1775 Visus laukā badīt, badīt, badīt!
(Sāk atkal badīt un visus dzenāt, saceļas liels troksnis un juceklis.
Sabaida Zaķeni, tā aizbēg vaimanādama.)

Divpadsmitais skats

Tie paši, ieskrien Žagata, drīz pēc tam kaķe Peļu
gane.

ŽAGATA

(Kliedz uztraukusies.)

Ko jūs te darāt?!
Kā jūs tā trokšņot varat?!
Lūk, pati madāma nāk!
Tūliņ kāzu gājienu sākl

KAĶE PEĻU GANE

(Dusmīga.)

- 1780 Klusu stāvat!
Ko jūs te blāvāt?
Vai viens otru kāvāt?

VISI KUSTOŅI

(Barā sūdzas.)

Āzis mūs visus bada!

KAĶE PEĻU GANE

Lai viņu projām vada!

KUSTOŅI

- 1785 — Kas tad to uzdriktēs?
— Kas viņu aizvadīt spēs?

ĀZIS

Es neiešu!
Gribu līdziet ar gājienu!

KAĶE PEĻU GANE

- Kas tā par lietu!
1790 Vai tu klausīsi man uz viētu?!

ĀZIS

Nē, nē un nē!
Mek, mek, mē!

Trīspadsmītais skats

Tie paši. Parādās kāzu gājiena priekšā daži viesi, kuri arī pazūd tautā. Tad nāk suņa tēvs Krancis Kakiāklupis, kuram pievienojas kaķe Peļu gane, aiz tiem Lācis kā mācītājs, tam līdzās Kovārnis kā ķesteris. Gājienu ievada un pavada ar savām piezīmēm talcenieki un viesi.

BALSIS NO TALCENIEKIEM un VIESIEM

- Patiesi! patiesi!
— Nāk jau visi viesi!

SIEVIEŠU BALSIS

- 1795 — Tur patālāk ij brūtgāns ar brūti!
— Brūtgāns tas tur ar cilindra hūti!

VĪRIEŠU BALSIS

- Pa visu priekšu iet brūtgāna tētis!
— Rokas kā svētīdams plētis!

SIEVIEŠU BALSIS

- Līdzās stājas brūtes māte!
1800 — Kāda tai jaunmodes štāte!

JAUNO SIEVIEŠU BALSIS

- Jā, kaķenes, kaķenes,
— Tās nau kā sunenes:
— Tās tev uzpošas,
— Kaut arī vecums tuvojas!

VĪRIEŠU BALSIS

- 1805 Lūk, nu nāk pats mācītājs!

BALSS NO KĀDA, KAS CITIEM AIZ MUGURAS

- Es neredzu, kas tur nācis?

ATBILDĒTĀJA BALSS

Tas jau ir vecais Lācis!

ZOBOTĀJA BALSS

Tas tad ir tagad mācītājs,
Īsti teikt — lācītājs!

VĪRIEŠA BALSS

- 1810 Un tas tur nāk Kovārnis,
Melnš gērbies kā ķesteris!

CITA VĪRIEŠA BALSS

Lūk, viņš pātarus skaita!

ZOBOTĀJA BALSS

Cāju zaglis nu lēns kā aita.

ĀZIS

(Aiz citu muguras, iesaucas.)

Ko, tur iet Kovārnis?

1815 Es labāks ķesteris!

(Spiežas cauri ļaudīm un stājas gājienā līdzās Kovārnim.)

VAIRĀKAS BALSIS

Kur tu iesi, Āzi-springī?

ĀZIS

Es iešu par ziņģi!

VAIRĀKAS BALSIS

Vai te nau gals?! Vai te nau gals?

CITA BALSS

Tev, Āzi, nau balss!

ĀZIS

(Stūrgalvīgi.)

1820 Tad es ērģeļu plēšas mišu.

Es jau citu nelaidīšu!!

(Uztraukums un sajukums gājienā, lūko dabūt Āzi prom, bet tas neiet.)

SUŅA TĒVS KRANCIS

Lai nu Āzis iet, lai iet!

Lai abi ar Kovārni dzied

Pa vienu viet'!

Četrpadsmitais skats

Tie paši. Kāzu gājiens turpinājas — nāk līgava, kaķene Tamāra, un līgavainis, suns Dēmons, pavadīti no vedējiem un panākstiem. Līdzās iet suņu un kaķu goda sardzes un sargi. Puķes tiek kaisītas līgavas ceļā. Gājienu tāpat pavada publikas piezīmes.

VEDĒJI — SUŅU KORIS

(Vadīdami savā vidū līgavu, kaķi Tamāru, dzied vedēju dziesmu.)

- 1825 Mēs vedam jauno līgavu,
Visdaiļo kaķi Tamāru, —
Tas krietnākais suns Dēmons ir,
Tam augstā laime jāpiešķir!
Kā divas ciltis mieru der
- 1830 Un jaunai dzīvei durvis ver,
Tā šodien nu uz mūžadien'
Šos jaunus maigās saites sien.

BALSIS

(No talceniekiem un viesiem.)

VĪRIEŠU BALSIS

- Skatat, skatat, cik līgava skaista!
— Visu vērību viņa saista!

SIEVIEŠU BALSIS

- 1835 — Pašai tukšs pūriņš klauz!
— Brūtgānam naudas daudz!

CITAS SIEVIETES

- Nu viņa degunu ceļ!
— Nu vēla laime zeļ!

PUTNĒNU BALSIS

- Knābītis gan brūtei ir greizs!
1840 — Vīrs pavilks, tad būs pareizs!

ŽAGATA

- Beidzat jel mēļot!
Laujāt līgavas māsām lēļot!

LĪGAVAS MĀSAS — KAĶENES

(Pavada līgavaini un dzied panākstu dziesmu.)

Māsiņas, māsiņas,
Līgavas māsiņas! —
1845 Mēs staltu tautieti
Māsiņai vedam.

Satikās sirsniņas,
Sadevās rociņas —
Uz saules celiņu,
1850 Uz mūža dienīņu.

TALCENIEKU un VIESU BALSIS

— Tas, tiešām tas, ar garo hūti!
— Būs trīsreiz garāks par brūti!

JAUNO SUŅU BALSIS

— Ij zobi tam gari kā dunči,
— Lai nu piesargās visi runči!

JAUNO RUNČU BALSIS

1855 — Mute un žods —
— Nemazgāti kā pods!

VECĀS KAĶES

— Deguns no taukiem spīd —
— Tas gatavs rīt ik brīd' —

KĀDS VECS RUNCIS

Bet citam nenovīd!

SUNS DĒMONS

(Pret talceniekiem un viesiem sašņakstina zobus.)

VECAIS RUNCIS

1860 Klus! Klus! — Viņš kodīs tūlīt!

(Visi nostājas tā, ka vidū skatuves dibenā paliek suņa tēvs un Peļu gane līdz ar līgavaini un līgavu, Lāci — mācītāju, Kovārni un Āzi, abiem ķesteriem, tikmēr goda sargi un goda sardzes, un publika novietojas gar abām skatuves malām pie galdiem, tā ka vidū paliek vieta brīvāka.)

ŽAGATA

(Panāk uz priekšu un klanīdamās un locīdamās kārtu publiku un tura uzrunu.)

Es lūdzu nu viesīšus:

Sunīšus, kaķīšus!

Putnus un kustoņus!

Radus un svešniekus —

1865 Vietas ieņemt pie galdiem,

Kas pilni ēdieniem saldiem

Un dzērieniem,

Vēl daudz saldākiem,

Pašiem rīklē tekošiem!

KAĶE PEĻU GANE

(Klusu uz Žagatu.)

1870 Par agru vaļā šāvi!

ŽAGATA

(Tāpat klusi, bet noteikti.)

Tu jau man rīkot ļāvi!

(Viesu starpā piekrītoša murmināšana. Viesi sēstas jau pie galdiem.)

ŽAGATA

(Droši turpina.)

Es lūdzu nu kausus

Rociņās tvert!

Līdz dibenam sausus

1875 Ar kludzienu dzert!

Uz veselību!

Uz labu saticību!

Šodien sveicamam

Jaunam pārišam!

1880 Sievai un vīriņam!

Kaķei un sunīšam!

(Viņa pagriežas pret jaunajiem un paceļ uz tiem kausu, — viesi seko viņas piemēram.)

KAĶE PEĻU GANE

(Māj viņai ar roku, bet velti.)

Pagaidi! pagaidi!

VIESU BALSIS

Sveiki un veseli!

LĀCIS

(Spēcīgā balsī.)

Pagaidat, ļautiņi!

1885 Precnieki, kāznieki!

Vēl tak tik tāli naul

Vai tad ir laulāti jau?!

VIESU BALSIS

— Lai jaunais pāris dzīvo!

— Mēs iedzersim par tiem sīvo!

LĀCIS

1890 Pagaidat! pagaidat!

KAĶE PEĻU GANE

Gan jau dzert dabūsat!

VIESU BALSIS

— Ko laimes dzeršanu traucējat?!

— Labāk pate iebaudat!

SUŅU BALSIS

— Laulības pēcāk gan nāk!

1895 — Ar svarīgāko sāk!

TALCENIEKU BALSIS

— Papriekšu iedzersim!

— Tad drošāk laulāsim!

VĀRNA

Jāieliek pirms pamats,
Tad labāk veiksies amats!

(Vispārējs troksnis.)

KAĶE PEĻU GANE

(Uz Kranci.)

- 1900 Papriekšu laulāt vajga!
Tad lai ij dzeršana un klaiga!

LĀCIS

(Tāpat.)

Saimniektēv, ko tu saki?
Tā taču ir par traki!

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Lēni.)

- Traki, bet ko tanī troksnī lai dara?
1905 Galu galā tas nau ar no svara.

KAĶE PEĻU GANE

(Dusmīga.)

Nau no svara, kā tad nu tā?

SUŅA TĒVS KRANCIS

Bet ko darīt tai trokšņa lērumā?

KAĶE PEĻU GANE

Žagata vien ir vainīga,
Ka tāds tracis iznāca!

- 1910 Lapsai bij labāka kārtība!

ŽAGATA

(Iekaitināta.)

Tā, tā, tā, tā!
Lapsa jau ir te tuvumā —
Pasaukšu, — tiksī tad lamatā!

KAĶE PEĻU GANE

Ko šī vēl izdomā!

ŽAGATA

- 1915 Es visu par labu vērtīšu,
Es zinu, ko darišu:
Mēs deju sāksim,
Tā troksni māksim!

LĀCIS

- 1920 Nē, nē! — Es tracim pāri brēkšu —
Es rēkšu!

(Viņš ierēcas lāča balsī, — troksnis uz reizi apklust, viesi lūko nobēgt, un paliek vidū brīva vieta. Šo brīdi izlieto Žagata un sāk deju līdz ar sagatavotiem dejotājiem.)

ŽAGATA

(Dzied un dejo.)

Tūdalip, tagadiņ
Kāzenieki dancos —

(Deja.)

LĀCIS

(Kamēr jau deja sākusies, uz Žagatu.)

Ko sāki deju?
Atkal man laulību nokavēji!

(Dejotāji uz viņu neklausās, bet turpina deju.)

BALSIS NO VIESU VIDUS

- 1925 — Nekas! nekas! nekas!
— Būs priecīgākas pēc laulības!
— Pēc liksmas dejas
Būs laulātiem liksmākas sejas!

(Deja beidzas.)

KAĶE PEĻU GANE

(Uz Lāci.)

Nu, nu, nu! sāk nu tu!

(Uz savu meitu — līgavu.)

- 1930 Stājies te, meitiņul!

LĀCIS

(Lielā balsī.)

Bet nu vairs laulību nevar kavēt!
To mazu brītiņu varat gavēt!

(Uz jaunajiem.)

Jūs, jaunie, šurp stājaties!

(Uz Kovārni un Āzi norādīdams.)

Ķester un ziņģi, tur turaties!

1935 Nu vaļā ies!

(Noklepojas.)

Es tevi, suns Dēmon Raujrīkli, jautāju:

Gribi ņemt par sievu šo jaunavu,

Kaķeni Lūpulaizi — Tamāru?

Tad atbildi: jā!

SUNS DĒMONS

1940 Vau! Vau!

LĀCIS

Nē, saki skaidri: jā!

DĒMONS

Nu zināms: ham! ham! jā!

LĀCIS

(Uz Tamāru.)

Nu, kaķene Lūplaize — Tamāra!

Gribi Dēmonam, sunim, būt līgava?

KAĶENE TAMĀRA

1945 Miau! miau! miau!

LĀCIS

Saki skaidri un gaiši: jā!

KAĶENE TAMĀRA

Miā! Miā! jā!

LĀCIS

Tad gredzenus pārmijat!
Tad rokas sadodat!

(Tas notiek.)

1950 Tad es pasludinu visiem še esošiem:
Šos abus par šodien lau—

Piecpadsmītais skats

Tie paši. Viesos manāma spiešanās, ienākusi Lapsa un
spraucas uz priekšu.

KĀDS VIESIS

(Uz Lapsu.)

Vau! Vau!
Kur spraucies? Negrūsties!

LAPSA

Es gribu tik drusku skatīties!

KAĶE PEĻU GANE

(Viņu ieraudzījusi.)

1955 Tu, Lapsa, par vēlu atnāci!
Lai skatās! — Vairs traucēt nespēsi!

LAPSA

Tu gudrāka, kaķe, — tu spēji veikt!
Es nolūdzos, jaunos tik gribēju sveikt!

(Viņa paceļ roku.)

1960 Še tev, līgava Tamāra,
Un tev, līgavas māmiņa,
No manis kāzu dāvana!

(Viņa uzmet līgavai un līgavas mātei pa pelei.)
(Kaķene Tamāra un kaķe Peļu gane instinktīvi metas pakaļ pelēm,
viņas saskrāpē un apgāž līgavaini un vīra tēvu; pakaļ dzidamās
pelēm, sacel vispārējas jukas, visi sāk bēgt un grūstīties, un beigās
kauties. Pa starpām dzirdas atsevišķi saraustīti teikumi.)

SUNS DĒMONS

Vai! līgava projām jož!

KAĶE PEĻU GANE

Vai! znots mani kož!

SUŅU BALSIS

Lūk, līgava no laulības mūk!

KAĶU BALSIS

1965 Suņi mūs kož! Suņi virsū brūk!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Vai! Vai! Visas kāzas jūk!

KAĶE PEĻU GANE

Kāds nu miers vairs var būt?!

SUŅU BALSIS

— Lai mūsu zobus nu jūt!

— Kožat! raujat! kaujat!

1970 — Kam jūs tiem izbēgt ļaujāt?!

KAĶU BALSIS

— Pie tiesas suņus saukt! Pie tiesas saukt!

— Laulību šķirt! šķirt!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Man nu atliek tik kaut!

Visām cerībām irt!

(Kamēr troksnis turpinājas, abi jaunlaulātie, katrs savā skatuves pusē nosēdušies, gaudo un žēli ņaud.)

(Priekšsvars.)

SUNU DEMONS

Vall hveva faqjan jost lafjindar sunuþing þat
Hafðan astot þot

KARÉ PÉU GANE

Vall trott með þing of endav undþing at þat
--val astot þat endat þat

SUNU BALSIS

þat hveva no þat þat þat

KARÉ BALSIS

þat þat þat þat þat þat þat þat þat þat

SUNU TEVS KRANOS

Vall Vall Viss Koss þat þat þat þat þat þat

KARÉ PÉU GANE

Koss no astot velt þat þat þat þat þat þat

SUNU BALSIS

-- þat mæn zokna no þat
-- Koss þat þat þat þat

KARÉ PÉU GANE

-- þat þat þat þat þat þat þat þat þat

SUNU TEVS KRANOS

Mæn no astot þat þat þat þat þat þat þat

Vissan verðan þat

Koss þat þat þat þat þat þat þat þat þat

þat þat þat þat þat þat þat þat þat

þat þat þat þat þat þat þat þat þat

þat þat þat þat þat þat þat þat þat

PIEKTAIS CĒLIENS

Meža klajs. Paaugstināts celms, ar meijām
apsprausts kā sēdeklis soģim; blakus
tādi paši zemāki sēdekļi soģa piesēdētājam
un rakstvedim.

Soli apsūdzētiem, prāvniekiem un liecniekiem,
nodalījums tiesas publikai.
Gaiša vasaras diena.

Pirmais skats

Telpas pilnas prāvnieku — suņu un kaķu, liecinieku — visādu sugu kustoņu un putnu, un publikas. Suņa tēvs Krancis, kaķe Peļu gane, suns Dēmons, kaķene Tamāra un daudz citi suņi un kaķi ir pārsietām galvām un citiem locekļiem pēc lielā kāzu kautiņa.

Priekšplānā grupa suņu un kaķu, pie kuriem pienāk tiesas izpildītājs Āpsis un ziņnesis Susurs-Susuriņš.

KĀDA JAUNA KAĶE

(No kaķu vidus uz baru jaunu suņu.)

1975 Nu jūs, suņi, sargaties!
Nu jums taisnu tiesu spriedis!

KĀDS JAUNS SUNS

(No suņu vidus uz kaķu baru.)

Nu jūs, kaķes, sargaties!
Nu jūs reiz pie sienas spiedīs!

JAUNĀ KAĶE

(Tāpat.)

Nu jūs, suņi, nosodīs!

CITA KAĶE

1980 Kam jūs plēšat, rejat, kaucat!

VĒL CITA KAĶE

(Tāpat.)

Kam jūs mūsu kāzas jaucat!

JAUNS SUNS

Nu jūs, kaķus, ieslodzīs!

OTRS SUNS

Parādus jūs nemaksājat!

TREŠAIS SUNS

Rakstus zogat, samaitājat!

Otrais skats

Tie paši, pienāk tiesas izpildītājs Āpsis; viņš ir resns un lēns, bet noteikti piedzen meslus no prāvniekiem. Viņam līdzīgas tiesas ziņnesis Susurs-Susuriņš, tievs un mazs, bet kustīgs.

ĀPSIS

(Uz suņiem un kaķiem.)

1985 Kurš grib tiesu, taisnību,
Tas lai maksā naudiņu!

VIENS SUNS

Vai tad tiesa nau par velti?

ĀPSIS

(Pārsmejoši.)

Priekš kā tad tiesneši ir celti?

(Pamācoši.)

1990 Katrs vārdiņš, ko tiesa spriež,
Prāvniekiem makā griež!

KĀDS VECS KAĶIS

(Uz Āpsi.)

Kungs, es esmu tik liecnieks!

ĀPSIS

Tad tev jāmaksā tik piecnieks!

(Paņem no viņa naudu un piegriežas citiem prāvniekiem, no tiem arī iekasēdams naudu.)

KAĶIS — LIECNIEKŠ

(Uz blakus stāvošo liecnieku suni, uz Āpsi rāidāms.)

Paskat! — tā šis resnis tiek!

SUNS — LIECNIEKŠ

Samaksāt par visu liek!

CITS KAĶIS

1995 Katrs iespiež tam ko delnā.

CITS SUNS

Tā vairāk kā ministrs pelna!

KĀDS KAĶIS

(Uz Susuriņu rāidāms.)

Tas gan vēl tāds izkaltis!

KĀDS SUNS

Tas ir vēl tik ziņnesis.

OTRS SUNS

Tas ir tas Susuriņš-Susuris.

KĀDS KAĶIS

2000 Tam maz vēl kas atkritis.

KĀDS SUNS

Tas mums būs resnis jāuzbaro.

KĀDS KAĶIS

Lai ilgi vēl suņi ar kaķiem karol!

KĀDS SUNS

Vai nebūtu laiks reiz ķildas mest?
Un pašiem sev labāku dzīvi vest?!

KĀDS KAĶIS

2005 Laiks, laiks! Bet kurš lai sāk?
Kurš mieru nodibināt māk?!

Trešais skats

Tie paši. Tiesa ienāk: tiesnesis Vilks, piesēdētāji Lapsa — brālis un Vilks — brālis, rakstvedis Kurmis, akls, ar lielām brillēm.

TIESAS IZPILDĪTĀJS ĀPSIS

(Paceltā balsī.)

Visiem piecelties!

Pats tiesneša-soģa lielskungs nāk!

KĀDS SUNS

(Priekšplānā klusi uz kādu kaķi.)

Tiesnesis ir Vilks!

KĀDS KAĶIS

2010 Tas visiem ādu pār acīm vilks!

KĀDA JAUNA KAĶE

(Uz jauniem suņiem.)

Vilks visus suņu kucēnus rīs!

KĀDS JAUNS SUNS

Vilks visas kaķes nokodīs!

VECS KAĶIS

Vilks jau neviena netaupīs!

(Saruna citā grupā priekšplānā.)

KĀDS KAĶIS

(Jautā blakus stāvošam sunim.)

Kādēļ Vilks soģa Lauvas viētā?

OTRS KAĶIS

(Tāpat.)

2015 Ko nenāk pats tik svarīgā lietā?!

KĀDS SUNS

(Tāpat.)

Vilks vēl par maku var lemt,
Lauva tūlīn liek galvu ņemt.

KAĶI ABI

(Izbrīnējušies un izbiedēti, ieņaudas.)

Ak tad tā!

ĀPSIS

(Paceltā, skaļā balsī.)

Neviens lai nerunā!

(Prāvniekos redzami suņa tēvs Krancis, kaķe Peļu gane,
suns Dēmons, kaķene Tamāra u. c.)

Otrā plānā

Ceturtais skats

SOĶIS VILKS

2020 Sekretār, nolasat,
Kādas lietas nāk priekšā nupat!

RAKSTVEDIS KURMIS

(Piecēļas, sakārto brilles un, paņēmis rakstus uz bērzu tāsēm, sāk lasīt.)

Desmit lietas nāk šodien priekšā,
Visās suņu un kaķu sūdzības iekšā;
Tik daudz būs darba lemšanā,

2025 Ka tiesa lēma tos izņemt īsumā.

SOĶIS VILKS

Ar svarīgāko lietu sākt!
Prāvniekiem priekšā nākt!

(Uz Kurmi, kurš kārtu brilles aiz ausīm.)

Sekretār, lasat!
Ko aiz auss jūs kasāt?

KURMIS

(Svinīgā tiesas balsī.)

- 2030 Kaķes Peļu ganes lieta!
Kaķe, saukta Peļu gane,
Sūdz:

(Atkraudzējās.)

- Suns Krancis Kaklāklupis
Kaķes meitas kāzas jaucis:
2035 Licis Lapsai, lai met brūtei
Laulīblaikā — acis peli!

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Pārsietu galvu, iesaucas pārbrinējies.)

- Es būt' kāzas jaucis?!
Es, kas tā pēc tām traucis?!
Es Lapsu uzpircis?!
2040 Ne sapnī nav ienācis!

SOĢIS VILKS

Klus', suni, ko starpā sauc?

KURMIS

Ko prāvnieki tiesas sēdi jauc?!

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Uz kaķi Peļu gani.)

Ko, Peļu gane, tu saki?!
Tas taču par trak!

KAĶE PEĻU GANE

(Sēd sabozusies un atrūc.)

- 2045 Ko tu tiesas taisnībā maisies?!
Tik sodu saņemt taisies!

SEKRETĀRS KURMIS

(Turpina svinīgā balsī.)

Sūdzētāja Peļu gane
Prasa: zaudējumus maksāt!

Blakus sūdz tā arī Lapsu.

(Uz soģi Vilku.)

2050 Tagad izsaukt prāveniekus!

SOĢIS VILKS

Sūdzētāja Peļu gane!

KAĶE PEĻU GANE

Še es esmu, Peļu gane.

SOĢIS VILKS

Sunis Krancis Kaklāklupis!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Še es esmu — sunis Krancis.

SOĢIS VILKS

2055 Apsūdzamā Lapsa!

LAPSA

(Aizslēpusies aiz citiem prāvniekiem.)

Naval!

PIESĒDĒTĀJS LAPSA — BRĀLIS

Lapsas nau, tad lietu atlikt!

SOĢIS VILKS

Lapsas nau, tad lietu atlikt!

KAĶE PEĻU GANE

Lapsa taču še un atbild!

SOĢIS VILKS

2060. Prāvniekiem būs muti turēt!

(Uz Kurmi.)

Sekretār, nu lasat tālāk:

Kāda lieta tagad priekšā?!

SEKRETĀRS KURMIS

Krancis Kaklāklupis sūdzas:
Kaķes Peļu ganes ģintes
2065 Triju vērdiņ' parāds suņiem
Jau kopš simtu simtiem gadu
Nesamaksāts vēl arvienu, —
Prasa, to lai tagad maksā:
Procentus un kapitālu!

KAĶE PEĻU GANE

2070 Veci, vai tev maz prāts?!
Ko tu ar vecām lietām nāc!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Vai tad es gribētu?
Bet kam tad iesāki tu?!

SOĢIS VILKS

Es lūdzu klusumu!

SEKRETĀRS KURMIS

(Uz Vilku.)

2075 Prāvnieki nu izsaucami!

SOĢIS VILKS

Ir še sūdzētājs — suns Krancis?

SUŅA TĒVS KRANCIS

Še ir sūdzētājs — suns Krancis.

SOĢIS VILKS

Ir še kaķe Peļu gane?

KAĶE PEĻU GANE

Še ir kaķe Peļu gane.

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Uz Vilku.)

2080 Savu lietu dodu izvest
Advokātei Lapsas kundzei.

KAĶE PEĻU GANE

Lapsas taču nau šē tiesā!

Otrā plānā

Plektais skats

Parādās Lapsa, kā advokāte tērpta.

LAPSA

Še, cien-tiesnesis, es esmu:
Lapsa, aizstāve šim Krancim.

KAĶE PEĻU GANE

(Uztraukta piesteidzas pie tiesas galda.)

2085 Kad Lapsa šē ieradās,
Lai atbild manās sūdzībās!

LAPSA

(Uz tiesu.)

Es lūdzu šo prasību noraidīt —,
Es uzstājos citā lietā tūlīt!

PIESĒDĒTĀJS LAPSA — BRĀLIS

Prasību noraidīt!

PIESĒDĒTĀJS VILKS — BRĀLIS

2090 Tūlīt!

SOĢIS VILKS

Apsūdzētās Peļu ganes
Prasība ir noraidīta!
Prāvas lieta turpinājas.

(Uz Lapsu.)

Tagad vārdu dodu Lapsai,
2095 Kura aizstāv Kranča lietu.

LAPSA

Lūdzu lemt: ka Kranča parāds
Neapšaubāms kopš simts gadiem,
Tūdaļ kaķi lai to maksā,
Procentus un kapitālu!
2100 Tikai, kamēr parādsumma
Nau vēl skaidri aprādīta,
Tā ir stingri piedzenama,
Visa tūdaļ noguldāma
Soģa Vilka pārvaldībā!

SOĢIS VILKS

(Sarunājas ar piesēdētājiem, tad:)

2105 Ko jūs teiksat, apsūdzētā?
Vārds jums, kaķe Peļu gane.

KAĶE PEĻU GANE

Viss ir nieki! Viss ir meli!
Muld suns Krancis! Melo Lapsa!

LAPSA

Lūdzu tiesu sodīt kaķi,
2110 Ka tā apvaino mūs tiesā!

KAĶE PEĻU GANE

Vai man dienīņ!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Vai man dienīņ!

KĀDS SUNS NO SUŅU VIDUS

Lai nu kaķi maksā cietī!

KĀDS KAĶIS

Kas tad jums nu, suņiem, tika?
2115 Vilks jau tagad paņem visul!

TIESAS IZPILDĪTĀJS ĀPSIS

Prāvniekam būs muti turēt!

SOĢIS VILKS

Pārejam uz citu lietu!

SEKRETĀRS KURMIS

Tas pats Krancis Kaklāklupis

Sūdz par kāzu izdevumiem.

2120 Krancis lietu atkal nodod

Izvest advokātei Lapsai.

LAPSA

(Uz Peļu gani paklusu.)

Lūk, tu mani gribi sūdzēt,

Nu es tev gan parādīšu!

KAĶE PEĻU GANE

(Klusē sabozusies un pārbijusies.)

KĀDA KAĶE

(Viņas tuvumā, klusi uz viņu.)

Būs tev arī jāņem Lapsa,

2125 Lai tā ved ij tavas lietas!

LAPSA

(Pret tiesu.)

Augstie tiesneši un soģi!

Suņa lielos izdevumus

Pierādu ar lieceniķiem.

(Griežas pie prāvniekiem.)

Kurš pa suņa kāzām ēda,

2130 Tas lai paceļ savu balsi!

DAUDZ BALSU

— Visi ēdām! — Visi dzērām!

— Ij kas lūgts! — Ij tas, kas nelūgts!

PRETBALSIS

- Mums nekas nau kāzās ticis!
— Suņi dzina visus projām!
2135 — Vārna rija visu gaļu!

LAPSA

Augstā tiesa! liemie kungi!
Visi liecin' vienbalsīgi
Suņa lielos izdevumus!

ZAĶENE

(Paceļ savu balsi no publikas vidus.)
Bet kas manim samaksāja?!

BALSIS NO KĀZU VIESU VIDUS

- 2140 Visi ēda, visi dzēra,
Maksāt neviens nemaksāja.

ZAĶENE

Kas bij visu sagādājis?
Es tā biju, Zaķumāte,
Sila kroga saimenece!

LAPSA

- 2145 Augstā tiesa, lūdzu vārdu!
Runā stāvošās šīs kāzas
Suņa Kranča sarīkotas,
Zaķene tik vadītāja.

BALSIS NO PUBLIKAS

- Peļu gane vadītāja!
2150 — Žagata bij vadītāja!

ZAĶENE

(Uzbudināta, kliegdamā.)

Mans bij ēdiens! mans bij dzēriens!
Kas tad manim samaksāja?!
Suns ne vērdiņa nau devis!

LAPSA

Kaķei, vecai Peļu ganei,
2155 Viss līdz nagam jāsamaksā
Sunim Krancim Kaklāklupim!

SOĢIS VILKS

Viss līdz nagam jāsamaksā!

ZAĶENE

Lai man samaksā līdz nagam!
Tā tā lieta nevar palikt!

(Uz veco Zaķi rāidāma.)

2160 Zaķis šē lai ir mans aizstāvs!

ZAĶIS

Godātā un augstā tiesa,
Blakus sūdzību es ceļu!

SOĢIS VILKS

Labi, blakus! stājies blakus!

LAPSA

Manas prasības ir šādas:
2165 Visus kāzu izdevumus
Maksā Krancim Peļu ganei!

KAĶE PEĻU GANE

Vai man dienīņ! — Laupītāji!

LAPSA

(Klusi uz viņu.)

Ko tu dosi?

KAĶE PEĻU GANE

(Tāpat.)

Divus cāļus.

LAPSA

(Turpina.)

- 2170 Bet, ja kaķe nespēj maksāt,
Tad ikviens, kas kāzās ēdis,
Pats lai visu maksā — sunim!

DAUDZAS PRETBALSIS

(Saceļas troksnis.)

- Kā tā?! — Kāzās pašam maksāt?!
— Mēs jau talkā gājām strādāt!
2175 — Mēs jau vārijām! — Mēs cepām!
— Ūdens nesām! — Guni kūrām!
— Traukus mazgājām! — Mēs mēzām!

TIESAS IZPILDĪTĀJS ĀPSIS

Talceniekiem muti turēt!

PRETBALSIS

Strādājām — nu muti turēt!

TIESAS IZPILDĪTĀJS ĀPSIS

- 2180 Klusu! — Vēlreiz atkārtoju! —

ZAKĪS

Augstā tiesa, taisnā tiesa!
Zaķenei lai maksā sunis!

SOĢIS VILKS

- Lapsas prasības kā taisnas
Atzītas top pilnā mērā.
2185 Zaķim — blakus prasītājam —
Tiesība no suņa piedzīt.

ZAKĪS

Grūti man no suņa piedzīt,
Lai to dara pati tiesa.

TIESAS IZPILDĪTĀJS ĀPSIS

Tiesas izpildim nau vaļas;
2190 Slims es, uztūcis pār mēru,
Katris pats lai piedzen savu!

SOĢIS VILKS

Katris pats lai piedzen savu,
Suns ar mieru?

SUNĀ TĒVS KRANCIS

Ir ar mieru.

SOĢIS VILKS

2195 Zaķis vai ir arī mierā?

ZAKIS

Nē, nē, nē! — Lai piedzen tiesa.

LAPSA

Prasība ir noraidāma.
Ja suns nemaksā, lai rej to!

SOĢIS VILKS

Prasība ir noraidāma.
2200 Zaķim tiesība tiek dota,
Ja suns nemaksā, to sariet!

SUNU BALSIS

(Smejas.)

ZAKIS un ZAKENE

— Vai man dienī! — Vai man dienī!

SOĢIS VILKS

Vai tev tiesību par maz vēl?
Nu, tad ļaušu tevīm — suni
2205 Kost un spārdīt pakaļkājām!

SUŅU BALSIS

(Smejas un rej priecīgi.)

— Rej mūs, Zaķi! — Kodi! — Spārdi!

(Smejas arī citi visi.)

ZAKIS

(Bailīgi un bēdīgi skatās apkārt.)

Vai man! Vai man! — Ko nu darīt?

ZAKENE

(Tāpat.)

Ak, man, Sila krodzeniecei,

Visi zaudējumi jācieš!

2210 Vai nu vērts bij kāzas rīkot?!

Es nu esmu izpostīta!

Kur nu paliek taisna tiesa?

SOĢIS VILKS

Ko tu, Zaķen, vairāk gribi?

Kam tad vēl es esmu jāvis

2215 Otru tā grābt taisni cieti?

Vai tu tiesību gan gribi

Vairāk nekā man vai Lauvam?!

(Griezdamies pie prāvniekiem.)

Kas ar spriedumu nau mierā,

Tas lai pieteicas še tūda!

ZAKIS

2220 Es, es nemierā šai lietā!

Spriedumu es pārsūdzēšu.

LAPSA

Labi! Redzēsim, kas iznāks?

Vai tu veiksi Vilka tiesu?

ZAKIS

Tad līdz senātam es iešu!

Sestais skats

Prāvníeki pārkārtojas. Pie tiesas galda stājas Zaķis kā aizstāvis. Ap tiesas galdu pulcējas putnu pārstāvji.

SOĢIS VILKS

2225 Sekretār, nu lasat tālāk!

SEKRETĀRS KURMIS

Tālāk — kaķi Peļu gani
Ducis zīlīšu vēl apsūdz,
Ka tā esot apēdusi
Sešas zīlītes pa kāzām.

2230 Zīlītes šē pieaicina
Zaķi sev par advokātu,
Atzīdamas, ka tas taisnis,
Neēd zīles, neēd putnus,
Būdam pilnīgs veģetāriets.

ZAKĪS

2235 Es to visu apstiprinu.

SOĢIS VILKS

Es tev piekritīšu, Zaķi:
Zīles negaršo man arī,
Spalvu daudz, mazs kumoss gaļas.

(Nokratās, tad turpina.)

Ko šai lietā saki, Zaķi?

ZAKĪS

2240 Kaķe nokodusi zīles;
Pierādījums ir šīs spalvas.

SOĢIS VILKS

Ko jūs, Kaķe, pretī sakāt?

KAĶE PEĻU GANE

Manā vietā runās Lapsa.

LAPSA

- Pirmkārt: — zīles neredzēju:
2245 Kāzās viņas nebij lūgtas!
Otrkārt: — pa mielastlaiku
Zīles nekārtīgi vedās:
Citiem gaļu rauj no mutes,
Pates visu aprīdamas!
2250 Treškārt: — vanags zīles plēsa!
Ceturtkārt: — tās zīles spalvas,
Kas še atnestas pie tiesas,
Ir no zvirbuļa, ne zīles!

SOĢIS VILKS

Ko jūs, Zaķi, uz to teiksat?

ZAKIS

- 2255 Liecības, ko nodod Lapsa,
Pilnas pretrunu un melu,
Ko ikviens var skaidri redzēt!
Lūdzu bargi sodīt kaķi!

SOĢIS VILKS

Spriedums! — Uzklausaties visi!

TIESAS IZPILDĪTĀJS ĀPSIS

- 2260 Visi kājās pieceļaties!

SOĢIS VILKS

- Meža zvēru tautas vārdā: —
Visas zīlītes, kas cēla
Neslavu pret kaķu māti
Un kas nekārtīgi vedās
2265 Kāzu mielastā pie galda,
Nosodām: lai viņas nolūdz
Kaķu māti Peļu gani,
Pašas atnākot pie Kaķes!
Ja tās neatnāk, tad Kaķei
2270 Dodu tiesību tās meklēt
Un tad pārmācīt, kā nākas!
(Nokraukājas.)

Spriedumu var trijās dienās
Pārsūdzēt pie Ērgļa kunga,
Pārziņa par putnu lietām.

BALSIS NO PUTNU VIDUS

- 2275 — Vai man! — Vai man! — Kā lai pārsūdz?!
— Ērglis apēdis uz vietas!
— Nelaiمة! — Kāds Vilka spriedums!
— Pārsūdzēt vēl lielāks ļaunums!
— Kas mūs glābs? — Mēs nabadziņi!

SOĢIS VILKS

- 2280 Kas ar spriedumu nau mierā,
Lūdzu pieteikties še tūda!

PUTNI

(Klusi un bailīgi sačukstas un neatbild.)

SOĢIS VILKS

Lūk, cik spriedums bijis taisnis,
Visi še ar to ir mierā!

TIESAS IZPILDĪTĀJS ĀPSIS

(Bida nost putnus — prāvniekus.)

- Ejat, ejat, prāvenieki!
2285 Dodiet atkal citiem vietul!

Septītais skats

Putnu prāvenieki atiet sānis, nāk tuvāk pie tiesas galda Lapsa,
Peļu gane, Krancis un suni, un kaķi.

SOĢIS VILKS

(Uz sekretāru Kurmi.)

Tālāk! — Kāda lieta tagad?

SEKRETĀRS KURMIS

Atkal kaķe Peļu gane,
Šoreiz sūdzība pret Lapsu —

LAPSA

(Klusi uz Peļu gani.)

Tu sūdz' mani — nu gan redzēs'!

KAĶE PEĻU GANE

(Novēršas un tik padraudas nagiem.)

SEKRETĀRS KURMIS

(Turpina nolasīt aktis.)

2290 Lapsa meitai izjaukusi
Precības ar Kranča dēlu,
Acīs iesviezdama — peli!

(Šķirstīdams aktis.)

Lieta atlikta reiz bija,
Lapsa nebij ieradusies.

SOĢIS VILKS

2295 Vai ir visi tagad tiesā?

TIESAS IZPILDĪTĀJS ĀPSIS

Visi partes atnākuši!

SOĢIS VILKS

Kaķes sūdzību mēs zinām, —
Kas ko pretī teikt ir Lapsai?

KAĶE PEĻU GANE

(Pārtrauc Lapsu, kura grib runāt, un neapturama teic savu.)

2300 Lapsa uzpirkta no Kranča,
Kam bij žēl dot dēlam pūru;
Lapsa Krančam advokāte!

SOĢIS VILKS

(Iemet starpā.)

Jums jau ar nupat vēl bija!

KAĶE PEĻU GANE

(Neliemas traucēties.)

Lapsa apvainoja mūs pārlietu,
Kaunu nodarīja meitai,
2305 Acīs iesvieda mums peli —

SOĢIS VILKS

(Lūko viņu apstādināt.)

Paga! Zinām! — Runās Lapsa!

KAĶE PEĻU GANE

Paga pats! Nu runās Kaķe!
Izmaitā man meitas kāzas!
Jaunas kleitas bija jāšuj!
2310 Zin', cik tagad maksā zīdi?
Kaut ar būtu kontrabanda!
Kāzu mielasts jāsarīko!
Jācieš kauns, ka kāzas šķīda!
Milzums zaudējumu jānes!
2315 Lai nu Krancis maksā sodu!
Lai nu taisnība nāk gaismā!

SOĢIS VILKS

Beidz reiz, beidz reiz! — Zinu visu!
Tagad Lapsai dodu vārdu!

KAĶE PEĻU GANE

Nedod! nedod Lapsai vārdu!
2320 Apvārdos tev atkal zobus!
Labāk tūdaļ piespried sodu! —

SOĢIS VILKS

(Pūlas apturēt Kaķes vārdu plūsmu.)

Klusu! Klusu!

(Kad to nespēj, griežas pie Āpša.)

Apsauc, Āpsi!

TIESAS IZPILDĪTĀJS ĀPSIS

(Ņem Peļu gani aiz rokas, bet dabū duncku vēderā un atkāpjas.)

KAĶE PEĻU GANE

Še tev! — Plīsti, resnais vēders,
2325 Prāvnieknaudas uzbarojies!

TIESAS IZPILDĪTĀJS ĀPSIS

(Uz tiesas ziņnesi Susuri.)

Susuril ej, apsauc sievu!

SUSURIS

(Stāv neziņā, ko darīt.)

KAĶE PEĻU GANE

(Draudoši uz Susuri.)

Kaķapurns! tu nenāc klātu!
Apdomā par siev' un bērniem!

(Uz tiesu.)

Taisnību un sodu gribu!

SOĢIS VILKS

(Mierinādams.)

2330 Visu dabūsi! — Tik paļauj,
Lai nu Lapsa nāk še priekšā!

KAĶE PEĻU GANE

(Apmierināta.)

Lai tad nāk un saņem sodu!
Nāc un nolūdzies nu, Lapsa!

LAPSA

Žēlīgā un taisnā tiesa!

2335 Kaķe sūdz, ka es tai sviedis
Peli taisni pašās acīs!

(Acis paceldama augšup.)

Ak, kāds pārpratums še valda!
Kā no nieka ceļas ķildas!
Kaut jel rastos saticība!

2340 Starp tik tuviem radiem, draugiem!

(Nevainīgi, pārsteigti.)

Es tak balvu kāzās nesu!
Kas tad kaķēm ir vēl dārgāks
Nekā jaunas, treknas peles?!

KAĶE PEĻU GANE

(Pārtrauc atkal Lapsas runu.)

Ko nu niekus Lapsa klāsta?
2345 Tā bij!! — Lauļiba jau sākās,
Šī

(Uz Lapsu rādīdama.)

sviež peli manai meitai —
Kā jau kaķe tā skrej pakaļ,
Apgāž pašu mācītāju,
2350 Sievas tēvu, ligavaini,
Noķer peli! Palaiž kāzas!
Ceļas milzu zaudējumi!

LAPSA

Augstā tiesa! — Vai tad tiešām
Nedrikst pasniegt kāzu balvas?
2355 Es jau pasniedzu tik šitā:

(Viņa paņem no blakus stāvoša lapsas bērna paslēpti turētus cāļus
un uzmet tos Vilkam uz tiesas galda.)

Vai tad tas kāds apvainojums?!

KAĶE PEĻU GANE

Ak tu dieniņ!

DAUDZAS BALSIS

Skatat! Skatat!

(Vispārējs uztraukums, izbrīna, smiekli, dusmas, žēlums.)

SOĢIS VILKS

(Liek tiesas izpildītājam Āpsim paņemt cāļus un nonest sānis
Vilka daļā.)

Piemērs rāda, ka še nava
2360 Apvainojuma un ļauna!
Tik jau labāk pasniegt klusi,
Lai tā labā roka nezin
To, ko dara kreisā roka!

LAPSA

Sūdzība ir noraidāma!

SOĢIS VILKS

2365 Sūdzība ir noraidīta.
Izdevumi jānes Kaķei!

KAĶE PEĻU GANE

(Paiedama nomalis.)

Ak tu nekrietnā! — Tu blēde!

LAPSA

(Klusu.)

Sūdz' nu mani! nu tu redzi!

KAĶE PEĻU GANE

(Tāpat klusi.)

Nu, tad tagad aizstāv' mani!

LAPSA

(Tāpat.)

2370 Kā tu manim samaksāsi?

KAĶE PEĻU GANE

(Tāpat.)

Kā tu maksāji tam soģim.

LAPSA

Kas par lietu?

KAĶE PEĻU GANE

Tāda lieta:

Krancis uzsūtīj' man virsū

2375 Āzi, lai tas sabadītu
Manus ļaudis, manus bērņus.

LAPSA

Labi! — Lietu izvedīšu.

(Atiet nost no kaķes Peļu ganes. Viņām tuvojas suņa tēvs Krancis, kurš nolūkojies arī viņu sarunā.)

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Uz Lapsu.)

Vai nu tu pa Kaķei eji?
Man ir sūdzība priekš tevis.

LAPSA

2380 Kas tik maksā, tam es vedu.

SUŅA TĒVS KRANCIS

Lūk, man Āzis iebadīja,
Arī dēlam, citiem suniem,
To gan Kaķe uzsūtīja.

LAPSA

Labi! — Lietu izvedīšu.
2385 Tūdaļ pieteikšu pie tiesas.
Ej tu, sēsties!

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Atiedams draud kaķei Peļu ganei.)

Nu, tu!

KAĶE PEĻU GANE

(Draud Krancim.)

Nu, tu!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Mani aizstāv'!

KAĶE PEĻU GANE

2390 Mani aizstāv'!

SUŅA TĒVS KRANCIS

Kā tad tā?

KAĶE PEĻU GANE

Mūs abus apkrāps!

SUNA TĒVS KRANCIS

(Uz Lapsu.)

Dzirdi!

KAĶE PEĻU GANE

(Uz Lapsu.)

Dzirdi!

LAPSA

(Abiem.)

2395 Dzirdu, dzirdu!

Klusat! Abi būsāt mierā!

SEKRETĀRS KURMIS

(Klusi soģim Vilkam dodams aktis.)

Tagad ņemat šito lietul

SOĢIS VILKS

(Uz Kurmi.)

Sekretār, tad lasat tālāk!

SEKRETĀRS KURMIS

Kaķe Peļu gane apsūdz

2400 Āzi, kas to sabadījis;

Sunis Kaklāklupis apsūdz

Āzi, kas to sabadījis;

Abas sūdzības pret Āzi.

SOĢIS VILKS

(Uz Āpsi.)

Atvest šurpu apsūdzēto!

TIESAS IZPILDĪTĀJS ĀPSIS

(Mēģina Āzi piedabūt tuvāk pie tiesas galda, bet Āzis turas iespē-
ries preti.)

2405 Nenāk Āzis! Nevar atstumt!

LAPSA

(Uz tiesu.)

Lūdzu atļaut priekšlikumu!

SOGIS VILKS

Atļauju.

LAPSA

Lai Āpsis paņem
Kāpostlapu! — Āzis sekos.

ĀZIS

(Iespriedies.)

2410 Neiešu! Nē, nē! un basta!

TIESAS IZPILDĪTĀJS ĀPSIS

(Mānīdams ar kāpostlapiņu.)

Nenāc, nenāc! Lai tad paliek!

ĀZIS

(Seko kāpostlapiņai pie tiesas galda, kur apēd lapiņu.)

SOGIS VILKS

Āzi! Apsūdzēts jūs tiekat
Miesas bojāšanas labad,
Ko ar ragiem nodarījāt

2415 Kaķes Peļu ganes saimei;
Tāpat suņa Kranča saimei.

(Paceļ balsi.)

Vai jūs atzīstaties vainīgs?

ĀZIS

Badīju, bet neatzīstos.
Badīšu, kas nāks man priekšā,
2420 Bet nekad es neatzišos!

SOGIS VILKS

(Uz Āzi.)

Visi liecin' jums par ļaunu,

DAUDZAS BALSIS

— Badīja no vietas visus!

— Mani arī! — Mani arī!

SOĢIS VILKS

Tad es spriežu Āzim sodu:
2425 Pakārt to aiz bārdas eglē!
Cietušiem ir ļauts šo sodu
Izpildīt kaut kurā laikā!

(Vispārējs murminājums. Suņi ar kaķiem sačukstas.)

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Uz tiesu.)

Suņi, kaķi vienojušies
Nolemj, ka šim Āzim tagad
2430 Noteikti šis sods tiek atlaists!

SOĢIS VILKS

(Uz Āzi.)

Ej tad!!

ĀZIS

(Iespriežas.)

Neiešu ne soļā!

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Atkārtoti.)

Tu nu brīvs! Tu vari aiziet!

ĀZIS

Neiešu ne soļā projām!

SOĢIS VILKS

(Uz Āpsi.)

2435 Vest ar varu Āzi projām!

ĀZIS

(Kad tam atkal ķeras klāt Āpsis.)

Ak, tu tā! — Nu, šē tad, baudi!

(Viņš sāk badīt Āpsi un tiesnešus, kuri bēg.)

SOĢIS VILKS

(Vēl paspēj noteikt.)

Sēdi pārtraucu uz brīdi!

LAPSA

(Aizved Āzi ar kāpostlapām.)

Nāci, Āzi! —

(Klusi.)

Suņi, kaķi

2440 Vienojušies! — Nē, tam nebūt!

Astotais skats

Tie paši, bez Āža.

SOĢIS VILKS

(Uzkāpj atkal uz sava celma pie tiesas galda; apsēstas arī piesēdētāji un sekretārs, kurš bija nolīdis.)

(Sēde atkal turpinājas.)

SEKRETĀRS KURMIS

Vairāk lietu šodien nava.

SOĢIS VILKS

Labi! Tad mēs sēdi slēgsim.

(Tiesa pieceļas no sēdekļiem.)

LAPSA

(Iesaucas.)

Pagaidat vēl, augstā tiesa!

(Tiesa atkal atsēstas.)

(Kad tiesu grib slēgt, sacēlas vispārējs troksnis, visapkārt protestsaucieni pret tiesas netaisnību.)

BALSIS

— Vai man! — Kas nu tā par tiesu?!

2445 — Sūdzam Lauvam! — Sūtām ziņu!

— Zaķis sen jau skrēja sūdzēt!

— Drīz būs klāt še Lauvas sūtnis!

TIESAS IZPILDĪTĀJS ĀPSIS

(Apsaucot protestētājus.)

Tikai iedriķstaties sūdzēt!
Gan tad mēs jums parādīsim!

(Klusums iestājas.)

LAPSA

2450 Augstā tiesa! Lūdzu vārdu!
Atļaujiet vēl vienu lietu,
Kura svarā vispārībai,
Bet it sevišķi mums, zvēriem,
Kuri brīvi mežos mītam.

(Ar uzsvāru.)

2455 Krancis suns un Peļu gane
Saprecina savus bērņus,
Gribēdami nodibināt
Mūža mieru zvēru valstī.

(Pasmīnēdama.)

Labi skan! — Bet kas tur slēpjas?
2460 Māju kustoņi slēdz mieru,
Lai mums, brīviem meža zvēriem,
Uzbrukt var! Mums atņemt maizi!
Neļaut ņemt mums cāļus, putņus!
Sivēņus un citu ēsmu!

2465 Mēs lai badā visi mirstam!

BALSIS NO ZVĒRU VIDUS

Nost ar suņiem! — Nost ar kaķiem!

LAPSA

Lieku tiesai priekšā atzīt,
Ka tā laulība ir šķirta!

TĀS PAŠAS BALSIS

— Šķirta! Šķirta! — Nost ar mieru!
2470 — Nost ar suņiem! — Nost ar kaķiem!
— Plēšam suņus! Plēšam kaķus!

SUNU un KAĶU BALSIS

— Suņi! Kaķi! — Stāvam kopā!

BALSIS NO PUTNU VIDUS

— Kur mēs, sīkie, mazie putni?
— Kas mūs glābs no meža zvēriem?

BALSIS NO ZAĶIEM

2475 — Kas dos taisnību mums, zaķiem?!
— Vilki rijsa mūsu bērņus!

DAŽĀDAS BALSIS

— Lai nāk Lauva! — Tas mūs glābtu!

Devītais skats

Vairāki kustoņi ieskrien izbijušies. Troksnis un apjukums. Parādās Lauva. Viņš jaunmodīgs, ar cilindri krēpainā galvā; spieķītis rokā.

BALSIS

(Izbailēs.)

— Lauva! Lauva! — Te jau ir!

LAUVA

(Ienāk, visi pieplok un apklust.)

2480 Ļaudis sūdzas! — Vilks, tu soģis!
Panāc šurp! — Ā, tu jau treknis!
Barojies no netaisnības!

(Uz kustoņiem.)

Taisnību es ievēdišu!
Viltus soģi apēdišu!
Jaunais soģis būs jums Lapsa!
2485 Kas man neklausīs vai pikstēs,
To es tūdaļ saplēsišu!
Vilks, tu nāksi manim līdz!
Tiesa beigta! Ejat mājās!

(Lauva aiziet.)

Desmitais skats

Tie paši, bez Lauvas. Pēc galīga klusuma bailīgas balsis ierunājas.

BALSIS

- Tā tam Vilkam vajadzēja!
2490 — Ak, vai Lapsa būs nu labāks?!
— Vai man! vai man! — Kas mūs paglābs?
— Kad mums atnāks taisnība!

Pēdējais skats

(Smiedamās ienāk māju meitenīte Maidziņa.)

MEITENĪTE

(Sauc.)

Peļu ganīt! — Tamāriti!
Veco Kranci! sunīt Dēmon!

(Rociņas sizdama.)

- 2495 Kas te suņu! Kas te kaķu!
Kas te mīļu kustoņīšu!
Ko jūs te tā saskrējuši?
Ko jūs te kā sabijušies?
Še jums maizītes! še druskas!
2500 Nākat! es jūs apglaudīšu!

(Pamazām kustoņi attopas un sāk celties un justies brīvi. Pienāk pie meitenītes Krancis un Peļu gane, tad arī citi suņi un kaķi sāk apkārt lumstīties, vēl kaunīgi un bailīgi.)

SUŅA TĒVS KRANCIS

(Attapies, priecīgs uz kustoņiem.)

Dzirdat, jūs suņi!
Dzirdat, jūs kaķi!
Te mūsu Maidziņa!
Te nau ko bīties!

KUSTOŅI

(Visi sanāk klajā, liksmo, dzied un dejo.)

2505 Visi sīki putniņi,
Visi sīki kustoņi,
Zaķīši, garauši,
Vāverītes bērniņi!

Nākat šē klajinā!
2510 Puķīšu pļavinā!
Apsveicam Maidziņu,
Mūsu daiļo meitiņu!

Mazganīte Maidziņa,
Tā mūsu glābiņš,
2515 Tā taisnība,
Kas visus žēlos.

Daiļā mazganīte,
Meža princesīte,
Visus kustoņišus
2520 Apglauda mīļi!

Tu suņiem, kaķīšiem,
Tu putniem, zaķīšiem,
Tu visiem kustoņiem
Nes mūža mieru!

MAIDZIŅA

(Iet līdz rotaļā.)

2525 Dejosim visi!

(Priekšskars.)